

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880.   Andra Kammaren.   N:o 40.

Lördagen den 17 April.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 9 och 10 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången:
Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:is 7 och 8; samt
Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 5
(i samlingen N:o 18).

§ 3.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 31, i anledning af väckta förslag om förändrade stadganden rörande skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, äfvensom beträffande beskaffenheten af tingshus.

Utskottet hade i detta Utlåtande yttrat sig öfver nedannämnda inom Andra Kammaren väckta motioner, nemligen:

Herrar *A. W. Wigardts*, *L. J. Larssons* och *Carl Mejenqvists* motion N:o 11, hvaruti var föreslaget, "att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förordning angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningsbalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlægga kommunalutskylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad";

*Angående
skyldigheten
att deltaga i
byggandet af
tingshus och
härads-
fängelse.*

Angående
skyldigheten
att deltaga i
byggandet af
tingshus och
häradsfängelse.
(Forts.)

Herr *Anders Bengtssons* motion N:o 8, innehållande det förslag, "att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förordning angående skyldigheten att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningsbalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggande af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, deltaga för fastighet för hela samt för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal. Uppkommer vid denna beräkning i senare fallet bråktal, som icke är delbart med fyra, skall det bortfalla";

samt Herr *V. Ekenmans* motion N:o 108, i hvilken föreslagits, "att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета förslag till författning rörande beskaffenheten af tingshus, samt i sammanhang dermed bestämmelse, huru den antagligen ökade byggnads- och underhållsskyldigheten skall utgöras."

I anledning af de två förstnämnda motionerna hade Utskottet gjort följande hemställanden:

1) att Riksdagen, med hufvudsakligt bifall till Herr *Anders Bengtssons* föreliggande motion, ville för sin del besluta följande

"Förordning angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningsbalken och särskilda författningar stadga, angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, deltaga, för fastighet efter hela samt för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal. Uppkommer vid den beräkning bråktal, skall det bortfalla." — samt

2) att Herr *Wigardts* m. fl:s motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

Mot dessa hemställanden voro reservationer inom Utskottet anmälda dels af Herr *Thomasson*, med hvilken Herrar *Torpadié*, *Bälter* *Sven Ersson* och *Sven Håkansson* instämt, och som, med förordande af Herr *Wigardts* motion och i öfverensstämmelse med hvad Lag-Utskottet tillstyrkt åren 1876, 1877 och 1878, hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta följande förordning angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse:

Med ändring af hvad 26 kap. 4 § Byggningsbalken och särskilda författningar stadga angående skyldighet att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, förordnas härigenom, att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad skola alla de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad;"

dels ock af Herr *Sundell*.

Efter det först uppläsning skett af Utskottets hemställan i *punkten 1*, lemnades ordet till

Herr Anders Bengtsson, som yttrade: Jag är Lag-Utskottet tacksam för att detsamma tillstyrkt min motion, ty deraf visas, att Utskottet sökt få den så mycket omordade frågan löst på ett rättvist och billigt sätt, med jag får på samma gång beklaga att Första Kammaren afslagit såväl Utskottets utlåtande rörande min motion, som öfriga i samma ämne väckta motioner, och att frågan således äfven denna gång kommer att förfalla.

Då det synes vara tydligt och klart bevisadt, att den nu gällande lagen rörande byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse är orättvis, kan det ej annat än förvåna en och hvar rättänkande, att Första Kammaren motsätter sig och afslår alla förslag om ändring härutinnan.

Att gårddatalet skall utgöra grunden för byggnadsskyldigheten är numera en fullkomlig orättvisa, ty i så fall skall t. ex. hemmanet Hastarby 1 mantal, som är taxerad till 3,840 kronor, betala lika med hemmanet Bada, äfven 1 mantal, hvilket är taxerad till 426,600 kronor och så vidare.

Likaledes är det ju en orättvisa, att innehafvare af en del jord, såsom prest- och klockareboställen, samt sätes- och ladugårdar skola vara befriade från deltagande i nämnda byggnader, helst som så väl boställsinnehafvaren som säteriegaren lika väl som skattebonden behöfver anlita lagens skydd å ett ställe der rättvisa skipas, och hvilkas rätta forum i de flesta fall är häradsrätten, och då fordra ju rättvisa och billighet att äfven innehafvare af sådan jord deltagar uti kostnaden för byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelser, synnerligast som rättigheten att ega och besitta säterier och dermed jemförlig jord ej längre är adeln uteslutande förbehållen, utan hvem som helst sedan lång tid tillbaka utan afseende å om han är frälseman eller ej, är dertill lika berättigad som frälsemannen.

Jag kan som ett exempel nämna, att jag sjelf eger en säterieegendom och en kronoskatteegendom inom en och samma socken, och jag är efter nu gällande lag befriad från deltagande i nämnde byggnader för den förstnämnda, då jag deremot är skyldig deltaga för den sistnämnde. Men om händelsevis skulle inträffa att en tjufnad eller något annat brott komme att begås vare sig å den ena eller den andra af dessa egendomar, skall brottslingen, såvida han anträffas, ransakas vid häradsrätten och må hända äfven komma att införas i häradsfängelset; och hvarför skall icke lagen då vara sådan att jag är skyldig deltaga uti meranämnde byggnader för båda dessa egendomar, då jag för desamma lyder under samma häradsrätt.

Härtill kommer en annan omständighet, icke den minst viktiga, nemligen, att det finnes många verk och fabriker, hvilkas egare och arbetspersonal likaväl som jordegaren äro i behof af oftanämnde byggnader, men dertill ej bidra med ett enda öre.

Dessutom hafva inom en del härader köpingar blifvit anlagda, hvilka lyda under häradsrätt och som, till följd af sin rörelse, långt

Angående skyldigheten att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Angående
skylldigheten
att deltaga i
byggandet af
tingshus och
härads-
fängelse.
(Forts.)

mera än jordbrukaren behöfva aulita häradsrätten, utan att dessa deltaga mera än för den jord hvarå köpingen är anlagd, hvilket utgör en ganska ringa del i byggnadskostnaden emot hvad de efter billighet och rättvisa borde deltaga.

Oaktadt alla skäl, som vid denna och flere föregående riksdagar blifvit framhållna för ändring i meranämnda byggnadsskyldighet, hafva dessa ändringsförslag likväl blifvit af Första Kammaren afslagna; och det vill deraf synas som majoriteten i nämnda Kammare skulle anse att de Herrar, som hittills varit befriade från deltagande i byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse, oaktadt de lyda under häradsrätt, äfven hädanefter för all framtid skulle få begagna dessa lokaler utan hyra och utan att deltaga i dess byggande och underhåll.

Emellertid, och ehuru frågan genom Första Kammarens beslut för denna gång fallit, tager jag mig likväl friheten vördsamt anhålla att denna Kammare ville bifalla Lag-Utskottets utlåtande i denna fråga.

Herr Dickson: Jag har icke begärt ordet i denna fråga för att ingå i någon diskussion om sjelfva saken, utan för att, om möjligt, förekomma en lång, tidsödande och för närvarande alldeles fruktlös diskussion, emedan, såsom Herrarne veta, förslaget genom Första Kammarens afslag har förfallit för denna Riksdag. Vid föregående Riksdagar hafva många och viktiga skäl andragits både för och emot förslag i denna rigtning och det torde nu vara onödigt att upprepa alla dessa skäl, men jag anser att det finnes en omständighet, som borde vara för Kammaren bestämmande, att nu icke ingå i pröfning af detta förslag, nemligen den omständigheten, att en skatteregleringskomité blifvit tillsatt för utredande af hithörande förhållanden. Helt nyligen har Andra Kammaren, såsom ett af skälen för förkastande af förslaget till lag om allmänna värnpligten, andragit just befintligheten af denna komité, och att man borde afvakta dess beslut, innan man fattade något beslut i afseende på arméorganisationen. Med vida större rätt kan detta skäl åberopas med afseende på en så fullkomligt ren beskattningsfråga som den nu föreliggande.

Jag tror således, att det vore lämpligast om Kammaren beslutade, att, utan att ingå i pröfning af sjelfva lagförslaget, för närvarande afslå Utskottets förslag. Jag framställer, såsom jag redan yttrat, denna hemställan uteslutande för att förekomma en lång och fullkomligt onödig diskussion, hvarpå intet kan vinnas.

Herr L. J. Larsson: Jag för min del kan icke finna något giltigt skäl, hvarför Utskottet nu frånträdt sina vid 1876, 1877 och 1878 årens riksdagar fattade beslut. Icke heller kan jag förmoda att Andra Kammaren sedan dess ändrat sin åsigt i denna fråga.

Med anledning häraf yrkar jag afslag på Utskottets förslag och bifall till den af Herr Thomasson m. fl. afgifna, Utskottets betänkande bifogade, reservation.

Herr Hedlund: Oaktadt, efter Första Kammarens redan fattade beslut i detta ärende, här endast kan blifva fråga om afgifvande af

en opinionsyttring från Andra Kammarens sida, tror jag dock, att det icke är så alldeles likgiltigt huruvida en sådan afgifves och huru den utfaller.

För min del får jag nämna, att jag står på samma ståndpunkt i frågan nu som vid föregående riksdagar, nemligen att det är staten som bör öfvertaga de skyldigheter, hvarom här är fråga. Det är staten som uppehåller jurisdiktionen på landsbygden, och staten bör därför också bekosta och underhålla de härtill erforderliga byggnaderna: tingshus och häradsfängelser. Lika angelägen som jag för min del är att häfda och skydda statens rätt gentemot kommunernas benägenhet i en mängd fall att på staten ställa oberättigade anspråk, lika mån är jag derom, att hvad som är en *statens* angelägenhet och icke kommunens, må betraktas uti sin rätta skepnad. Utan att nu vidare utveckla detta, vill jag blott erinra om den olikhet som i förevarande fall förefinnes mellan städerna och landsbygden. Städerna hafva skyldighet att sjelfve uppehålla sin jurisdiktion och åtnjuta härför ett rundligt vederlag i tolag, stadsjord och andra förmåner. Det kan således icke komma i fråga att staten kan vara skyldig att bygga och underhålla rådhus; men deremot kan det väl ifrågasättas huruvida icke en sådan skyldighet förefinnes med afseende å fängelsebyggnad; och då Första Kammaren vid ett föregående tillfälle afslog en framställning i sådan riktning, tror jag, att man icke gjorde tillräckligt skarp distinktion emellan fängelsebyggnad och domstolsbyggnad.

Jag tror emellertid för min del, att Kammaren nu bör bifalla den förevarande motionen, sådan som den föreligger, för att såmedelst afgifva en protest emot en bestående orättvisa.

Att detta är en skattebörd och en orätt fördelad sådan, är utan tvifvel sant. Men den är af en helt annan natur än de skattebördor, som blifvit hänskjutna till skattejemkningskomiténs utredning. Jag för min del anser därför alldeles icke, att dessa saker stå på långt när i det samband med hvarandra som t. ex. värnpligtslagen står till dessa skattejemkningskomiténs utredning underkastade frågor, och framför allt tror jag icke att den ärade talare, som ville använda det argumentet för att förkorta diskussionen, skall kunna sålunda vinna sitt mål; tvärtom befarar jag att det var en synpunkt för frågans betraktande, egnad att *förlänga* diskussionen.

Herr Johan Jönsson: I denna fråga är så mycket taladt och skrivet, att det icke kan vara mycket att tillägga. Att tala om frågans uppkomst och utveckling eller om frågans nuvarande orättvisa ståndpunkt, tror jag icke heller tjena till något, ty det har såväl motionären som Lag-Utskottet i sitt betänkande tydligen framlagt, och detta torde således hvar och en representant i denna Kammarveta. Men hvad som icke hvar och en här torde veta, det är, att *jag* i detta fall tillhör den privilegierade klassen, och att icke blott den egendom, jag eger, utan hela den kommun, jag tillhör, nemligen Munka Ljungby kommun — som har mellan 2 å 3,000 invånare och hvars taxeringsvärde uppgår till omkring 1,000,000 kronor — icke med ett enda öre bidrager till byggande och underhåll af

Angående skyldigheten att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Angående
skyldigheten
att deltaga i
byggnadet af
tingshus och
härads-
fängelset.
(Forts.)

tingshus. Detta är ett förhållande, som kanske icke alla veta. Detta oakadt har jag vid alla tillfällen, då denna fråga varit på tal, röstat för reformer i detta hänseende. Jag har talat vid församlingsborna och jag kan försäkra Kammaren att jag aldrig hört någon enda, som yttrat sig mot dessa reformer, utan de anse alla tvärtom med rättvisa och billighet öfverensstämmande att ändringar göras. Om jag från-räknar städernas representanter, som icke hafva någon nytta af tingshus på landet, lika litet som landsortens representater hafva det af rådhusen i städerna, så återstår en mindre bråkdel af representanter, som alltid säger "nej" till alla reformer, som här föreslås, dessa reformer må vara aldrig så rättvisa, nemligen majoriteten i Första Kam-maren. Jag hade nu visserligen föreställt mig att Lag-Utskottet, som framlagt ett förmedlande förslag i denna fråga skulle kunnat förena de stridiga åsigtorna, men Första Kammaren har icke ens velat antaga Utskottets förslag. Jag har så ofta, då det varit fråga om rust- och roteringsbesvären, hört upprepas, att landtmannapartiet af egen-nytta dikterat Andra Kammarens beslut, men, mine Herrar, jag vill då fråga: hvad är det som nu dikterat Första Kammarens beslut att afslå Lag-Utskottets föreliggande betänkande? Måne det icke i första rummet kan kallas egennytta, ja en rent af småaktig egennytta, ty annars hade väl Första Kammaren kunnat antaga Utskottets förslag?

För min del är jag visserligen icke fullt belåten med Lag-Utskot-tets Utlåtande sådant det föreligger, men hade Första Kammaren an-tagit detsamma, så skulle äfven jag hafva röstat "ja" dertill; ty någon bättring är alltid att föredraga framför ingen; som frågan nu står, nödgas jag dock anhålla om afslag på Lag-Utskottets betänkande och bifall till den af Herr Thomasson med flera afgifna reservation.

Herr J. Anderson i Tenhult: Då denna fråga redan fallit i Första Kammaren, finnes efter mitt förmenande ingen utsigt att i år få någon som helst rättelse i detta fall, icke ens den lilla rättelse, som Utskottet här föreslagit. Jag kan dock icke underlåta att vid detta tillfälle påpeka vissa förhållanden, som åtminstone gjort att jag anser att denna fråga bort långt för detta bifallas på det sätt motio-närerna afsett. Icke långt från min hemort finnes en jernvägsstation Nässjö. Denna kommuns fastighetsvärde eller värdet af samtlig der i mantal satt jordegendom upptages till 598,600 kronor.

Husens värde vid stationen uppgår till 396,100 kronor, det vill säga om man vill i runda tal angifva summorna, så uppgår värdet af i mantal satt jord till 600,000 kronor samt hus och byggnader till 400,000 kronor. Dessa senare betala icke det ringaste till underhåll af tingshuset, ehuru såväl vid nämnda station som en mängd andra mera betydande stationer icke så få tingsgörömål förekomma. Utom den nyss nämnda stationen Nässjö, finnes äfven en annan, Säfsjö, der taxeringsvärdena kunna antagas uppgå till ungefär lika höga belopp, ehuru jag ej har bestämda uppgifter derom. Och jemväl med Tranås är förhållandet alldeles enahanda. Jag hemställer då, huruvida det kan vara rimligt och billigt, att endast i mantal satt jord skall bekosta tingshusens underhåll och andra utgifter i och för tingsstadens behof.

*Angående
skyldigheten
att deltaga i
byggandet af
tingshus och
härad-
fängelse.
(Forta.)*

Äfven ett annat förhållande vill jag påpeka. Hittills har underhållskostnaden varit fördelad efter hemmantalet, hvilket äfvenledes är origtigt. Det finnes i min hemort flera hela hemman, på hvilka man icke kan föda mera än på sin höjd ett tiotal kreatur; i närheten deraf finnas hemmansdelar af endast $\frac{1}{16}$ mantal, der man kan föda nära dubbelt så många kreatur, som på det hela hemmanet. Detta har jag velat nämna, för att derigenom ådagalägga, att taxeringsvärdet borde ligga till grund för utgifterna i och för den nu ifrågavarande byggnadsskyldigheten.

Det skulle icke gagna till mycket att vidare upptaga Kammarens tid, då, såsom vi hört nämnas, Första Kammaren redan afslagit den föreliggande framställningen och frågan således vid denna riksdag ovilkorligen måste falla. I fall Första Kammaren hade bifallit Utskottets hemställan, skulle äfven jag yrkat bifall dertill; men som jag i främsta rummet gillar den af Herr Thomasson med flera afgifna reservationen, får jag för min del i stället yrka bifall till deras reservation.

Herr O. B. Olsson: Då Lag-Utskottet vid flera föregående riksdagar afgifvit utlåtanden i det syfte, att skyldigheten att deltaga i byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse skulle utgöras efter den grund, som vore bestämd för kommunalutskylders erläggande, och denna Kammare vid hvarje tillfälle bifallit Lag-Utskottets i sådant afseende framlagda förslag, skulle det efter mitt förmenande vara särdeles olämpligt, om Kammaren nu afveke från berörda flera gånger fattade beslut och i stället antog Utskottets föreliggande hemställan, hvilken icke synes mig riktig. Ty jag kan ej finna det rätt, att, såsom Utskottet uttrycker sig, de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder för andra beskattningsföremål än fastighet, skulle deltaga i kostnaden för uppförande och underhåll af tingshus och häradsfängelse endast efter en fjerdedel af det fyrktal som belöper å det beskattade föremålet. Såsom skäl härför framhåller Utskottet, att det skulle kunna inträffa, att de personer, hvilka äro mera flyttbara än fastighetsegarne, komme att deltaga i kostnader för ifrågavarande ändamål först på *ett* ställe och sedan på *ett annat*. Detta skäl gäller icke för mig; ty om också något sådant kunde hända en eller annan, så blefve det nog äfven händelsen, att ett aldeles motsatt förhållande inträffade, eller att en och annan blefve från ifrågavarande skyldighet befriad. Mig synes emellertid riktigast, att ingen åtskilnad i detta afseende göres emellan fastigheter och andra beskattningsföremål, ty Utskottets förslag komme i tillämpningen att lända somliga till nackdel och andra till fördel. Då, på sätt jag förut erinrat, Kammaren vid flera föregående riksdagar biträdt Lag-Utskottets förslag i ett annat syfte, skulle det nu vara mycket olämpligt att frågå det beslut, som förut fattats i denna fråga. Jag vill särskildt erinra derom, att ett förslag till förordning af det innehåll, som den vid Lag-Utskottets föreliggande Utlåtande fogade reservationen angifver, blifvit vid 1876, 1877 och 1878 årens riksdagar af denna Kammare antaget, samt vid en föregående riksdag, jag minnes ej om det var 1867 eller 1868, af båda Kamrarne bifallet, men genom Lag-Utskottets eller dess ordfö-

Angående
skyldigheten
att deltaga i
byggnad af
tingshus och
härads-
fängelse.
(Forts.)

randes uraktlåtenhet har skrifvelse om beslutet aldrig blifvit till Kongl. Maj:t expedieradt. Eljest torde denna fråga för längesedan varit klar. Af dessa skäl yrkar jag för min del afslag å Utskottets hemställan och bifall till den af Herr Thomasson med flera afgifna och vid Lag-Utskottets utlåtande fogade reservationen.

Häruti instämde Herrar *Jöns Persson* och *Mejenqvist*.

Friherre Leijonhufvud: Jag är ej på något sätt bunden af de beslut, Kammaren förut i frågan fattat och kan således hafva en fullt själfständig öfvertygelse. Jag anser att, om ifrågavarande underhållskostnader fortfarande skola uttaxeras särskildt för hvarje distrikt, det är rätt och billigt att kostnaderna drabba äfven andra än hemmans-egarne, men tror dock att det lämpligaste vore om staten öfvertoge underhållet och har således nöjet att denna gång komma till samma resultat som Herr Hedlund. Då emellertid denna fråga icke är väckt och således icke nu kan komma under Kammarens ompröfning, men det af Utskottet framlagda förslag dock innebär möjligheten till ett bättre förhållande, än det närvarande, så kommer jag för min del att rösta för bifall till detta förslag.

Herr Wigardt: Då första Kammaren helt och hållet förkastat föreliggande förslag och vi hafva en ganska lång föredragningslista, så tror jag det ej är lämpligt att uttala sig vidlyftigt i frågan. Hade Första Kammaren antagit Lag-Utskottets förslag, så skulle jag för min del hafva varit böjd att bifalla detsamma för att komma till något resultat. Men då nu icke så skett, utan Första Kammarens ledamöter tänkt mera på egen fördel än på det föräldrade och obiliga i det lagstadgande angående byggnad och underhåll af tingshus, som än är gällande, så yrkar jag afslag å Utskottets betänkande och bifall till Herr Thomassons med fleras reservation, som helt och hållet öfverensstämmer med min motion i ämnet och med Kammarens beslut i frågan under de senaste riksdagarne.

Herr Thomasson: Jag har för min del ej kunnat instämma i det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit. Om en förändring i fördelningen af kostnaden för uppförande och underhåll af tingshus och häradsfängelse skall göras, så synes det mig olämpligt att dervid lägga till grund en beräkning, som ur ingen synpunkt kan försvaras. Ty med alldeles samma skäl som Utskottet föreslagit att för andra beskattningsföremål än fastighet bidraget skall utgå efter $\frac{1}{4}$ af fyrktalet, hade Utskottet kunnat föreslå $\frac{1}{6}$ $\frac{1}{20}$ $\frac{71}{100}$ eller hvilken annan bråkdel som helst, ty någon förnuftig grund för bestämmande af just denna siffra: $\frac{1}{4}$, lärer icke förefinnas. Jag har därför för min del vidhållit samma mening som jag förut hyllat vid 1876, 1877 1878 och 1879 årens riksdagar, och anser att i fråga varande skyldighet bör fördelas efter samma grund som kommunala utskylder. Jag anhåller alltså — herr Grefve och Talman — att Kammaren ville, med afslag å Utskottets förslag, godkänna den af mig med flera af-

gifna reservation och besluta att i kostnaden för uppförande och underhåll af sådan byggnad alla de, hvilka inom tingslaget erlägga kommunalutskylder, skola deltaga efter den grund, som för utgörande af dessa utskylder finnes stadgad.

*Angående
skyltårigheten
att deltaga i
byggandet af
tingshus och
härads-
fängelse.
(Forts.)*

Herrar *Ola Månsson* och *Lind* förenade sig uti Herr Thomassons yttrande.

Herr Torpadie: Äfven jag är i denna fråga af samma åsigt, som Lag-Utskottets Herr vice ordförande uti sin reservation uttalat, och ber derföre att få instämman såväl i reservationen som uti hans nu afgifna yttrande. För egen del får jag tillägga det ifrågavarande byggnads- och underhållsskyldighet för städerna är ordnad på det sättet att kostnaden bestrides af stadskassan, till hvilken städernas *alla* invånare bidraga.

Jag finner det rättvist, att äfven med afseende på landsbygden, samma princip göres gällande och yrkar derföre, Herr Talman, bifall till Herr Thomassons m. fl:s reservation.

Herr *Lyth* instämde med Herr Torpadie.

Herr Westerdal: Af motiveringen framgår att Lag-Utskottet sökt framlägga ett förslag, hvarom de båda Kamrarne möjligen skulle kunna ena sig. Utskottets medlemmarna från Första Kammaren trodde nemligen att ifrågavarande förslag vore enda utvägen att vinna Kammarens godkännande; men då nu frågan der är fallen, har jag för min del ingen anledning att hålla på Utskottets förslag. Jag tillåter mig dock säga, att då Lag-Utskottets vice ordförande förklarar att det förslag, som inom Utskottet vunnit majoritet, icke eger någon förnuftig grund, jag för min del vågar motsätta mig en sådan uppfattning, ty jag anser att hvarje steg, som leder till ett åsyftadt mål, i sig likväl innebär något förnuftigt. Då man icke kan taga steget fullt ut på en gång och uppnå målet, är det dock alltid något att hinna ett stycke af vägen. Genom Medkammarens afslag har emellertid frågan för denna gång fallit, och jag håller derför som sagt ej på Utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad. Sedan propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, afslog Kammaren Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan och biföll i stället det förslag, som uti Herr Thomassons m. fl:s vid Utlåtandet fogade reservation blifvit framlagdt.

I anledning af det beslut, som sålunda fattats rörande punkten 1, lades derefter *punkten 2* till handlingarne.

Uti *punkten 3* hade Utskottet hemställt; att Herr Ekenmans häröfvan omförmälda motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af denna punkt anförde

Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)

Herr Adlercreutz: För min del kan jag icke neka, att jag har åtskilliga betänkligheter mot hvad man med denna motion velat vinna. Som nogsam bekant är ifrågasätter motionen den förändring i lagen, att Rätten icke hädanefter skall bestämma fördelningen af förvaltningsarfvodet, utan att denna fördelning öfverlemnas till borgenärerna. Nu är emellertid förhållandet, att Rättens ombudsman utses af en offentlig statsinstitution, han skall å det allmännas vägnar handla, han skall, om han icke aflagt domareed, fullgöra detta samt slutligen får han ej sin instruktion af borgenärerna, utan har den uti en af lagstiftande magten fastställd lag. Med den offentliga karakter, som således är denne man gifven, synes det mig vara mindre principenligt att hans andel i förvaltningsarfvodet bestämmas af borgenärerna. Det förefaller mig också tvifvelaktigt huruvida det kan vara nyttigt eller lämpligt. Ty klart är, att ju mera Rättens ombudsman med nit och ifver fullgör sitt uppdrag att öfvervaka förvaltningsmännens åtgöranden, desto mer i viss mån oangenäm måste han blifva för dem; och hans ställning till majoriteten af borgenärerna, hvars förtroendemän förvaltarna äro, blir därför lätteligen sådan, att man må draga i tvifvelsmål huruvida ej en viss benägenhet hos borgenärerna kan alstras att sätta arfvodet åt honom för lågt. Gerna medger jag att sådana fall hittills förekommit, då det lagbestämda normala arfvodet åt Rättens ombudsman blifvit orimligt högt. Men att detta kunde inträffa har ju lagstiftningen själf förutsett; det behöfves vid sådana tillfällen ock intet vidare än en anmälan hos Rätten för att få förhållandet ändradt och rättadt. Mig förekommer det som om, med antagande af den nu ifrågasatta lagförändringen, de olägenheter man velat afhjelpa icke skulle blifvit färre än de nu äro.

Detta i sjelfva saken. Men äfven vidkommande redaktionen har jag några erinringar att göra, som jemväl afse den i Herr Samzelii reservation föreslagna ordalydelsen. I första punkten af paragrafen stadgas huru förvaltningsarfvodet skall bestämmas, i den andra huru det skall fördelas, och slutligen heter det i den tredje punkten: "nöjas de (gode männen eller sysslomännen) ej med borgenärernas beslut derutinnan, eller etc.; lägge Rätten dem emellan, som skäligt pröfvas". Då nu afsigten är att fördelningen af arfvodet skall bestämmas af borgenärerna, så blifver det redan nu med sin hänsyftning på första punkten något oegentliga, i den tredje punkten förekommande uttrycket *derutinnan* rent af vilseledande, helst väl meningens varit, att det hädanefter som hittills skulle hänföras äfven till första punkten, men, med den ordalydelse paragrafen i sin helhet nu finge, i sjelfva verket refererade sig endast till den andra punkten. Med antagande af denna redaktion skulle efter ordalagen således hädanefter icke allenast borgenärerna komma att bestämma förvaltningsarfvodets fördelning, utan någon klagan från sysslomännens och gode männens sida öfver borgenärernes i afseende på arfvodesbeloppet fattade beslut icke kunna ega rum. Ordalagen borde därför hafva varit: Nöjas de ej med borgenärernas beslut "*i fråga om hvad här är sagdt*" eller "*i det ena eller andra fallet*", eller något sådant.

Vidare har jag följande anmärkning att framställa. Det är van-

ligt, att arfvodet för konkursförvaltningen bestämmes vid början af konkursen eller förvaltningen, hvilket också öfverensstämmer med hvad konkurslagen antyder, då den säger, att arfvodet ej må för sysslomän efter tid räknas, hvarigenom lagen velat förekomma att sysslomännen, för att få ökad arfvode, draga ut på tiden med konkursens utredning. När således förvaltningsarfvodet bestämmes vid början af förvaltnings-tiden, måste det ofta inträffa, antingen att arfvodet blir ganska lågt i förhållandet till det verkliga besväret, om förvaltningen blir vidlyftig, en mängd rättegångar uppstå, o. s. v. eller ock, derest afvecklingen sker mycket lätt, att arfvodet blir för stort i förhållandet till bestyret. Vid början af konkursförvaltningen vet man allraminst huru mycket besvär rättens ombudsman får, ty detta beror af det sätt, hvarpå gode männen och sysslomännen fullgöra sitt uppdrag. Då det nu kan hända, att förvaltningsmännens arfvode icke kommer att stå i *skäligt förhållande till besväret* och det äfven kan hända, att det blifver större än hvad de i konkursen gjort sig förtjenta af, så uppstår i somliga fall en brist, men i andra fall ett öfverskott. Nu frågas: hvem skall vidkännas denna brist eller erhålla detta öfverskott? Jag tror, att vi alla äro ense om, att de i konkursen förvaltande och kontrollerande herrarne skola vidkännas bristen eller utfå öfverskottet. Detta följer dock icke af ordalagen i förslaget. Men saken skulle vara hjälpt dermed, att lydelsen vore affattad sålunda: "af detta arfvode skola Rättens ombudsman, gode männen eller sysslomännen, i *förhållande till* deras bestyr i konkursen, erhålla sin *skäliga andel*".

I sjelfva saken är jag mera böjd för att afslå än bifalla den föreslagna ändringen, och jag får derföre hemställa om afslag.

Herr C. A. Larsson: Den siste talaren har påstått, att den rättens ombudsman, som med nit och skicklighet tillser att gode männen eller sysslomännen i konkurs fullgöra sina skyldigheter, skulle blifva oangenäm för borgenärerna. Jag har erfarenhet om motsatsen. Ty då Rätten någon gång utsett till Rättens ombudsman en person, som tillsett att konkursen blifvit ordentligt och så fort ske kunnat utredd, har denna alltid varit för borgenärerna angenäm, men deremot, om till Rättens ombudsman varit utsedd en sådan, som sölat med konkursen, så att den räckt i årtal, har denna varit oangenäm för borgenärerna.

Herr Samzelius har i sin reservation sagt, att en rättvis ombudsman skall hafva skälig ersättning för sitt besvär i konkursen, och jag kan icke förmoda, att den ärade talaren på malmöbanken vill hafva så stäldt, att rättens ombudsman skall få en *oskälig* ersättning. Det är icke rimligt. När han erhåller en skälig ersättning för sina mödor och besvär, kan han väl icke fordra mera. I öfrigt ber jag få anmärka, att, då gode männen och sysslomännen hafva att ombestyrja förvaltningen och realiseringen af konkursboets egendom, deras besvär är mycket större än Rättens ombudsmans, som endast vid några få borgenärssammanträden förer protokollet och dessutom möjligen genom sitt förtroende inverkar på liiquidationen borgenärerna emellan. Hans

Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)

*Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)*

bestyr medför icke den risk och det ansvar som gode männens och sysslomännens, om de möjligen förfara något af boets tillgångar.

Jag tror således, att man icke bör motsätta sig det förslag, som Herr Samzelius i sin reservation framlagt, i synnerhet som Första kammaren, som noga plägar nagelfara med lagförändringar, redan godkänt detta, och jag får derföre instämma i Herr Liss Olof Larssons yrkande om bifall till samma förslag på det att man må komma till något resultat i denna fråga.

Herr J. Anderson i Tenhult: Jag har under en längre följd af år haft uppdrag att vara dels god man, dels ock syssloman i konkurser, men, såvidt jag har mig bekant och så vidt jag kunnat märka har alltid vid valet af gode män och sysslomän gjorts beräkning på hvad kostnaderna för utredningen borde uppgå till. Om kostnaderna härför vid en mindre konkurs beräknats t. ex. till 300 kronor, har konkursmassan varit nödsakad att bestämma utredningsarfvodesbeloppet till 450 kronor, på det Rättens ombudsman skulle få en tredjedel.

Såväl jag som många med mig, hvilka bo på landet och kunna vara fordringsegare i små konkurser, hafva alltid funnit det vara orimligt att Rättens ombudsman skall hafva lika mycket som hvardera af utredningsmännen, om dessa äro två.

Det saknas icke exempel och jag skulle sjelf kunna framdraga åtskilliga konkurser, der Rättens ombudsman icke hållit mera än två sammanträden och då detta, tillika med de anteckningar konkurslagen ålägger honom föra, varit allt hvad han i och för konkursen haft att bestyra.

Är aflöningen för gode männen och sysslomännen bestämd till 300 kronor i en konkurs, tyckes mig att ombudsmannen med 150 kronor får alltför stor ersättning för sitt lilla besvär. Jag skulle derför önska att rättvisa härutinnan skedde så, att en och hvar finge "skälig ersättning" för hvad de göra såsom såväl Utskottet som reservanterne föreslagit. Då härtill kommer att Första Kammaren, efter hvad jag hört, redan antagit Herr Samzelii reservation, och detta ju är en lagfråga, som ju skulle falla om icke denna Kammaren förenade sig i Första Kammarens beslut, ber jag att få yrka bifall till Herr Liss Olof Larssons framställning.

Herr Torpadie: Inom den ort jag tillhör, har jag visserligen aldrig hört någon klagan öfver de bestämmelser 67 paragrafen konkurslagen innehåller angående fastställandet af arfvode till Rättens ombudsman samt gode män och sysslomän för konkursbos förvaltning och utredning, men inom Utskottet anfördes verkligen så många exempel på höga arfvoden, som i konkurser kommit Rättens ombudsman till del, att jag icke ansett mig böra motsätta mig den förändring i paragrafens nuvarande lydelse, som kunde af sådan anledning blifva behöfelig.

Deremot har jag icke ansett mig kunna instämma med Utskottets majoritet i afseende å den rigtning, hvari denna förändring borde gå, och Herr vice Talmannen behagade af den reservation, som är be-

tänkanudet bifogad, finna motiven för denna min åsigt. Nuvarande bestämmelser i detta fall stadga, såsom känt är, att sedan arfvodet för konkursboets förvaltning blifvit till sina grunder af borgenärerna bestämdt, skall, der ej Rätten annorlunda bestämmer, detta arfvode sålunda fördelas, att Rättens ombudsman erhåller $\frac{1}{3}$ och gode männen eller sysslomännen $\frac{2}{3}$.

Den ärade motionären har velat helt och hållet borttaga detta stadgande och i stället lägga i borgenärernes hand att bestämma och tilldela Rättens ombudsman och de egentlige konkursförvaltarne, gode männen eller sysslomännen hvad enhvar af dem kan hafva skäligen förtjent.

Jag tror att man dervid bör taga i betraktande hurusom, åtminstone i de större konkurserna — och i fråga om en lagförändring sådan som denna är det väl hufvudsakligen dem man bör taga hänsigt till — det sällan torde inträffa att samtliga eller ens större delen af borgenärerna äro bosatta i närheten af konkursdomstolen och sålunda sjelfva vid sammanträdena kunna bevaka sina intressen. Det vanligaste torde vara att de bo på långt håll och rätt ofta, åtminstone i städerna, utgöres den stora massan af fordringsegare utaf utlänningar. Det är då helt naturligt, att dessa borgenärer genom ombud bevaka sin talan och icke sällan torde det inträffa, likasom något hinder icke därför lärer förefinnas, att många af borgenärerna förena sig om en och samma person såsom ombud. Jag vet att det rätt ofta inträffat att ett sådant ombud just på grund af det öfvervägande röstetal han representerade blifvit utsedd till god man eller syssloman i konkursen, och vid sådant förhållande torde en och hvar finna att en sådan god man eller syssloman ofta icke skall underskatta värdet af det bestyr han sjelf har i konkursen, men deremot måhända icke alltid är opartisk i bedömandet af hvad Rättens ombudsman uträttat och den ersättning han därför bör åtnjuta.

Då således nuvarande lagstiftning såsom regel uppstått, att arfvodet skall tredelas mellan Rättens ombudsman samt gode männen eller sysslomännen, har jag trott det vara rättare att göra till regel hvad nu är undantag, eller att låta Rätten, som ju i alla händelser är juridiskt ansvarig för konkursmålets behöriga gång, bestämma om arfvodets fördelning. Jag tror att säkerheten för arfvodets rättvisa fördelning derigenom skulle blifva större, än om borgenärerna skulle ega denna rättighet i sina händer.

Jag hade därför tänkt tillstyrka återremiss af ärendet men, sedan jag nu hört att Första Kammaren redan bifallit motionen med det amendement dertill som är framställt af Herr Samzelius och hvilket jag, i parentes sagdt, anser vara bättre än det af Utskottet ursprungligen framställda förslag, vill jag icke göra något yrkande, men vill tillika gifva tillkänna att, derest frågan kommer under omröstning, jag nödgas rösta för afslag.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, öfverlemnande ledningen af Kammarens förhandlingar åt Herr vice Talmannen, hvarefter

*Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)*

Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)

Herr Gasslander erhöll ordet och anförde: För min del tror jag, i likhet med motionären, att nuvarande lagstadgande angående Rättens ombudsmans andel i arvodet ofta föranledt, att arvodet för konkursförvaltningen blifvit bestämdt till högre belopp än eljest kommit att bestämmas, emedan borgenärerne funnit att de två tredjedelar af arvodet, som skulle tillfalla gode männen och sysslomännen, blifvit väl ringa och för att upphjelpa saken hafva derföre borgenärerne ansett sig böra bestämma arvodet högre. Men jag tror deremot icke att den lösning af frågan, som här är ifrågasatt, är så särdeles lyckad. Utan tvifvel är det i hvarje fråga af icke ringa gagn att hafva bestämda föreskrifter och att så litet rum som möjligt lemnas för godtycket. Nu innehåller lagen, såsom vi alla veta, att en bestämd del skall tillfalla gode männen eller sysslomännen och en bestämd del Rättens ombudsman, derest icke Rätten annorlunda bestämmer. Således kan Rätten bestämma en annan grund för fördelningen, om den i lag bestämda anses olämplig. Då man nu funnit att det är olämpligt att bestämma det en tredjedel skall tillfalla Rättens ombudsman och två tredjedelar gode männen eller sysslomännen, hvad hade då varit naturligare än en förändring i den rigtning, att Rättens ombudsman skall erhålla en mindre del? I sådant afseende skulle jag vilja föreslå, att af detta arvode borde Rättens ombudsman få taga en femtedel och gode männen eller sysslomännen fyra femtedelar. Då hade man vunnit det ändamål, motionären åsyftat.

Den redaktion, som Utskottet och en af reservanterne, Herr Samzelius, framlagt, synes mig icke leda till det mål, motionen egentligen afsett och som med stadgandena i nu gällande konkurslag är förenligt. Det skulle, efter den af Herr Samzelius föreslagna redaktion, blifva stadgadt, att enhvar skulle erhålla skäligen ersättning för sitt bestyr i konkursen. Detta förutsätter att man skulle kunna anställa en jemförelse mellan gode männens eller sysslomännens och Rättens ombudsmans befattning med konkursen, hvilket naturligtvis är omöjligt. Om således befattningarne äro af så olika beskaffenhet, att de icke kunna blifva föremål för någon jemförelse, så återstår ändock den omständigheten att, enligt reservantens förslag, skulle en ombudsman, som har ringa förmåga, hvarigenom kan föranledas att hans arbete blir mera omfattande, skulle kunna få högre arvode, än hvad en ombudsman, som har större skicklighet och förmåga, skulle kunna erhålla. Jag föreställer mig till exempel att vid borgenärernes sammanträden, der Rättens ombudsman, om han är närvarande, skall föra ordet, en skicklig ombudsman, med klar och redig uppfattningsförmåga, skall kunna så leda förhandlingarne, att alla tvistefrågor blifva genast afgjorda och saken derigenom snart bringad till slut. Är det deremot en ombudsman, som icke har så lätt för att utreda saken och svårt för att framställa sina åsigtter, och derigenom göra för borgenärerne klart hvad i den ena eller andra frågan bör anses såsom det rätta och det bästa för dem, så kan det uppstå mycket långvariga debatter och följaktligen mycket vidlyftiga protokoller, hvarjemte många tvistefrågor få öfverlemnas till Rättens profning och afgörande. Detta skulle då kunna leda derhän, att den, som till följd af mindre skick-

lighet haft mera besvär skulle komma att erhålla högre arfvode, än den som till följd af större skicklighet lättare och skyndsammare befordrat utredningen. Jag tror att ett sådant stadgande icke är så särdeles välbetänkt.

Man bör jemväl observera att ombudsmannens verksamhet synnerligast är kontrollerande. Det tillhör honom nemligen att vaka öfver sysslomännens förrättningar, att af dem fordra redogörelse för deras förvaltning, och det är gifvet att han, för att få anledning att framlägga bevis om att hans bestyr varit vidlyftiga, kan söka framkalla omständliga redovisningar af sysslomännen samt under åberopande deraf och i förhållande till dessa göromål framställa anspråk på förhöjning i arfvodet. Såsom jag nyss sade, tror jag att man skulle kunna antaga en sådan lagförändring, som motionären åsyftat, om man framstälde densamma på det sätt, att man i stället för en tredjedel insatte en femtedel, hvarigenom ombudsmannen finge hälften af hvad hvardera af godemännen eller sysslomännen finge, under förutsättning att de vore två, hvilket väl torde vara det vanligaste förhållandet. Således är mitt förslag, att man sätter in ett stadgande om att ombudsmannen får en femtedel och godemännen eller sysslomännen tillsammans fyra femtedelar. Jag vill visserligen icke anhålla det proposition framställes på bifall till denna förändring, då jag icke vet i hvad mån densamma kan vinna understöd, men om det kommer till omröstning om de förslag, som nu föreligga, så anser jag mig nödsakad att rösta för afslag hellre än för antagande af Utskottets förslag äfven med den redaktion, som Herr Samzelii förslag innehåller, ehuru väl jag skulle önskat framgång åt motionen i det syfte, jag nu anfört.

Herr Johannes Jonson: Ehuru jag inom Utskottet varit med om det slut, hvartill det kommit, får jag dock nämna, att jag icke har något emot antagandet af den ordalydelse, som Herr Samzelius i sin reservation föreslagit. Hela skilnaden emellan sistnämnda förslag och det af Utskottet framlagda, består deruti att, då enligt det senare arfvodet skulle utgöra ersättning för den del, hvar och en haft i konkursboets *förvaltning*, reservanten utbytt detta ord emot *bestyr*, under förmenande att rättens ombudsman icke tager någon del uti förvaltningen. För min del kan jag icke finna, att reservanten härutinnan har så alldeles rätt, enär, efter min uppfattning, ombudsmannen tager en ganska väsentlig del i förvaltningen, då han håller hand öfver att sysslomännen eller godemännen göra sin pligt, men jag har dock, som sagdt, ingenting emot den af reservanten föreslagna förändringen i ordalydelsen.

Hvad sjelfva saken angår, får jag säga, att jag anser den föreslagna lagförändringen vara af största behof påkallad. Jag känner till, hurusom i en mängd konkurser ombudsmannen icke lagt sin hand vid annat, än sådant hvartill han varit alldeles tvungen, men det oaktadt uppburit sin tredjedel af arfvodet. Å andra sidan har jag mig också bekant, att ombudsmän finnas, som hafva lika mycket besvär som hvar och en af godemännen eller sysslomännen, i det de

Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)

Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Ports.)

taga en ganska betydlig del uti förvaltningsbestyren genom att t. ex. hjälpa godemännen och sysslomännen att uppgöra redogörelse, att upprätta utdelningsförslag, vid sammanträdena föra protokollet m. m. Men det vanligaste förhållandet är, att ombudsmannen icke tager befattning med mera än det minsta möjliga, och då torde det äfven vara skäl att hans arfvode beräknas derefter. Rättens ombudsman har i allmänhet icke till åliggande annat än att uppgöra förteckning öfver i konkursen bevakade fordringar och, hvilket är det viktigaste, att vid de sammanträden, som hållas inför honom, söka förlika stridiga fordringsanspråk. Dertill inskränka sig vanligen hans åligganden, och sedan har han intet annat att göra, än att godkänna det utdelningsförslag, som sysslomännen upprättat. Jag har sjelf varit rättens ombudsman i en mängd konkurser, men har då icke sluppit ifrån med mindre, än att jag uppgjort utdelningsförslag m. m. Så har dock icke varit förhållandet med en mängd andra ombudsmän, ehuru de likväl icke afstått det minsta af det dem tillkommande arfvodet.

Jag tror således, att motionen har allt skäl för sig, och skall därför inskränka mig till att yrka bifall till Herr Samzeliu reservation.

Häruiti förenade sig Herr *Fredrik Anderson*.

Herr Liss Olof Larsson: Det förvånade mig något att höra, bland andra, en talare på malmöbanken motsätta sig ett sådant förslag till ändring af denna §, som Herr Samzelius framlagt och i hvilket förslag det heter: »*Detta arfvode fördelas mellan Rättens ombudsman, gode männen eller sysslomännen, så att en hvar af dem för sitt bestyr i konkursen erhåller skälig ersättning*». Detta måtte väl nemligen vara något till sin grund så riktigt, att jag icke begriper, huru man kan motsätta sig det. Den, som i konkursen haft bestyr af ett eller annat slag, bör väl därför hafva ersättning, och att denna ersättning bör vara skälig, men icke oskälig, är väl lika tydligt. Samme talare tycktes anse det vara bättre, om lydelsen blefve den, att rättens ombudsman m. fl. »*toge*» ersättning etc. För min del tycker jag icke, att detta uttryck låter riktigt bra, utan att det låter bättre att säga, att de »*erhålla*» ersättning, ty det lärer väl vara konkursboet, som betalar och bestämmer arfvodet.

Den nämnde talaren sade vidare, att, om borgenärerna finge bestämman fördelningen af arfvodet, rättens ombudsman, såsom varande en för borgenärerna oangenäm person, skulle komma att blifva derpå lidande. Detta var ett påstående, som för mig innebar en fullkomlig nyhet. Så vidt jag rätt läst konkurslagen, är rättens ombudsman tillsatt för att vaka öfver, att vid förvaltningen allt går lagligt till; och det synes mig därför besynnerligt, om ombudsmannen, derest han så uppfattar sin ställning, skulle komma att af borgenärerna betraktas såsom en oangenäm person, till hvilken de icke ville lemna skälig ersättning för det bestyr han haft. När dessutom, derest Rättens ombudsman och sysslomännen ej nöjas med borgenärernas beslut,

Rätten skall »lägga dem emellan, som skäligt pröfvas», torde dermed all rättfärdighet vara uppfylld. Jag tror också, att Rätten är bättre i tillfälle att bedöma frågan om fördelningen af arvodet, om densamma inkommer till Rätten i form af klagomål öfver borgenärernas beslut, än om frågan skulle i första hand af Rätten pröfvas, emedan i förra fallet i borgenärernas beslut väl äro angifna skälen för den af dem bestämda fördelningen och Rätten således har något att gå efter vid bestämmande af hvad en hvar skall hafva eller »taga» af det utaf borgenärerna för konkursboets förvaltning bestämda belopp.

Vi torde dessutom något hvar känna till, hurusom på flera eller kanske de flesta ställen en rättens ombudsmansbefattning är en så eftersökt plats, att det anses som en ynnest af domaren att erhålla ett sådant uppdrag, hvarför ock vanligen endast domarens biträden eller andra, som stå i något särskildt godt förhållande till Rättens ordförande, utnämnas till sådana befattningar. Orsaken härtill anses allmänt vara den, att Rättens ombudsmän vanligen för ett ringa arbete erhålla en oskäligt hög ersättning. Det är också temligen bekant att, på det att sysslomännen måtte få en skälig ersättning för sitt besvär, måste den tredjedel i arvodet, som tillfaller Rättens ombudsman, sättas oskäligt hög. Man vill nemligen till sysslomännen och gode männen, som haft mesta besväret, gifva en skälig ersättning, men måste då på samma gång gifva en orimligt hög betalning till Rättens ombudsman.

Det har jemväl af en annan talare påpekats, att det afsedda ändamålet skulle bättre vinnas, om paragrafens så formulerades, att, i stället för att nu Rättens ombudsman får en tredjedel och gode männen eller sysslomännen två delar, den förre skulle ega att, der ej Rätten annorlunda bestämde, uppbära en femtedel och de senare fyra delar. Jag kan dock för min del icke finna, hvarför man skulle behöfva i lagen utsätta en bestämd siffra i stället för att utgå från den enda rätta principen, att hvar och en bör erhålla skälig ersättning för det bestyr han haft i konkursen. Det kan ju också i många fall hända, att Rättens ombudsman bör hafva mera än en tredjedel i arvodet, om han nemligen i förhållande till sysslomännen till någon större del deltagit i förvaltningen, men ingen är väl bättre i tillfälle att pröfva detta än borgenärerna, som hafva tillfälle att följa med konkursen och således veta, huru mycket bestyr hvar och en haft.

Mig synes således, att med den förändring Herr Samzelius föreslagit, man funnit en lycklig lösning, när den utgår från den enda rigtiga grunden, eller att en hvar bör hafva betaldt i förhållande till det bestyr han haft i konkursen.

Herr Westerdal: Så länge det stadgande i konkurslagen kvarstår, enligt hvilket Rättens ordförande kan utses till Rättens ombudsman, anser jag en sådan lagförändring, som den nu föreslagna, icke tjena till mycket. Ty uppenbart torde vara, att, om till Rättens ombudsman utses Rättens ordförande, och borgenärerna besluta det eller det arvodet för ombudsmannen, men denne icke är nöjd med fördelningen, utan hänskjuter frågan till Rättens pröfning, så kan ombuds-

*Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)*

*Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)*

mannen på Rättens omdöme utöfva sådant inflytande, att föga lärer vinnas med ifrågasatta lagförändring. Jag beklagar, att min vid denna riksdag väckta motion om ändring i § 41 konkurslagen, i sådant syfte att till Rättens ombudsman icke borde kunna utses Rättens ordförande, icke vunnit framgång, ty hade detta blifvit lag, vore föreliggande förslag alldeles öfverflödigt. Jag vill likväl icke motsätta mig bifall till detsamma.

Herr Åbergsson: För min del vill jag sluta mig till dem, som yrkat bifall till Herr Samzeli reservation. Jag anser en förändring i det syfte, som motionären föreslagit, vara behöflig, men tror att den redaktion, som Herr Samzelius förordat, är bättre än den, som finnes i motionärens och Utskottets förslag. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att genom en sådan förändring och genom det sätt, hvarpå ändringsförslaget blifvit af Utskottet inpassadt i den nu gällande lagparagrafen, man kommit att göra äfven en annan lagförändring, som man näppeligen åsyftat eller önskat; åtminstone kan det icke synas af Utskottets motivering. Denna förändring består deri, att, i stället för att fördelningen af arvodet hittills berott antingen på förvaltarnes öfverenskommelse eller på Rättens beslut, den hädanefter, i fall förslaget, sådant det nu föreligger, antages, komme att bero på borgenärernas beslut. Jag anser af många skäl det icke vara lämpligt att åt borgenärerna öfverlemnna en sådan beslutanderätt öfver arvodets fördelning. Denna oegentlighet har ock redan af en reservant, Herr Torpadie, blifvit påpekad. Isynnerhet i smärre konkurser, och i landsortsstäderna lär det ofta inträffa, att personer, genom att skaffa sig fullmakt från fordringsegare på andra orter, blifva i tillfälle att uppträda och föra talan för en majoritet af borgenärerna och derigenom ställa så till, att de sjelfva utses till sysslomän. Samma maktöfvervigt utöfva de sedermera i alla förvaltningsfrågor och skulle således äfven kunna göra det, då det blefve fråga om arvodets fördelning. Häraf skulle, enligt min tanke, blifva följden, att Rättens ombudsman ofta finge sitta emellan vid bestämmandet af hans andel i arvodet, emedan det egentligen vore de i saken intresserade, som utöfvade beslutanderätten. Det skulle dessutom blifva en ytterligare instans för bestämmandet af arvodets fördelning, hvilken instans jag anser vara alldeles öfverflödigt. Hittills har med denna sak så tillgått, att förvaltarne af konkursboet sins emellan öfverenskommit om sättet för fördelningen, då de icke nöjt sig åt hvad lagen härutinnan föreskrifver, och jag tror att det varit högst få fall, då saken blifvit hänskjuten till Rättens bedömande. Jag har sjelf varit syssloman i konkurs, der saken mycket lätt blifvit uppgjord, derigenom att Rättens ombudsman nöjt sig med mindre dividend än lagen medgifver.

Af dessa skäl skulle jag önska, att frågan om arvodets fördelning fortfarande blefve beroende antingen af öfverenskommelse mellan Rättens ombudsman och sysslomännen eller ock på Rättens beslut. Härför skulle endast erfordras ett litet tillägg till hvad som här blifvit föreslaget och som skulle gå ut på att, derest förvaltarne

sjelfvä icke kommo öfverens om, huru arfvodet skall fördelas, Rätten skall lägga dem emellan.

Paragrafen skulle då, efter mitt förslag, erhålla följande lydelse: »Arfvode för konkursboets förvaltning må borgenärerne utsätta antingen till visst af hundra, eller efter annan grund; dock må det ej för sysslomän efter tid räknas. Detta arfvode fördelas mellan Rättens ombudsman, gode männen och sysslomännen så, att en hvar af dem för sitt bestyr erhåller skälig ersättning. *Komma de icke öfverens om fördelningen*, eller nöjas de ej med borgenärernas beslut *angående arfvodets belopp*, eller menar någon borgenär eller gäldenären, att arfvodet blifvit för högt bestämdt; lägge Rätten dem emellan, som skäligt pröfvas. Ej må arfvode njutas förr, än gode män eller sysslomän slutlig reda för sig gjort.

Arfvode, som belöper — — utgå».

Jag anhåller om proposition på detta förslag.

Herr Johannes Jonsson: På grund af den siste talarens yttrande, att det skulle vara betänkligt att öfverlemna till borgenärerne att fördela arfvodet mellan Rättens ombudsman och sysslomännen, ber jag att få nämna det jag anser hans betänklighet alldeles ogrundad. Är det en ombudsman, för hvilken borgenärerne hafva förtroende, så lära väl icke desse underlåta att tilldela honom skälig ersättning; har han deremot icke borgenärernes förtroende och följaktligen just ingenting gjort vid konkursens utredning samt icke haft något arbete för konkursmassan, så bör han icke heller hafva så stort arfvode.

Dessutom finner jag för min del intet hinder möta för ombudsmannen, om han skulle få flertalet af borgenärerue emot sig i afseende på fördelningen af arfvodet, att klaga hos Rätten, och Rätten lärer väl icke underlåta att lägga emellan ombudsmannen och sysslomännen. För min del anser jag den siste talarens yrkande vara alldeles obefogadt och yrkar bifall till den af Herr Samzelius afgifna reservation.

Jag vill bemöta en kamrat i Lag-Utskottet, hvilken uttalat den äsigt, att Rätten borde i första hand få uppdrag att dela arfvodet, med det svar att jag anser detta förslag vara alldeles olämpligt, ty Rätten kan väl icke, åtminstone vid konkursens början, veta huru mycket besvär hvar och en haft. Rättast vore väl om arfvodet bestämdes vid konkursens början, men att man sedan dröjde med fördelningen af detsamma till konkursens slut, då man kan veta huru mycket hvar och en har gjort. Alla skäl tala derföre för bifall till den af Herr Samzelius afgifna reservation.

Herr Adlercreutz: Jag vill upplysa den ärade talaren på dala-bänken derom, att jag visserligen icke är någon vän af att *taga* då man icke har rätt dertill, och detta uttryck förekommer icke heller i det af mig framställda förslaget till redaktionsförändring; men i lagstil får man ofta se det användas.

Den ärade talaren yttrade, att han ansåge den bästa grunden för arfvodets fördelning emellan ombudsmannen och sysslomännen vara

Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)

Om ändring
af 67 §
Konkurslagen.
(Forts.)

den, att hvar och en erhåller skäligen ersättning för sitt bestyr. Jag instämmer i viss mån med honom derutinnan, men ändamålet kan icke vinnas endast genom en *fördelning* af ett en gång fixerat belopp. Om den af motionären föreslagna förändringen afsåge att *bestämma* och *fördela* arvodet emellan de ifrågavarande personerna så, att hvar och en erhöle skäligen ersättning för sitt bestyr, skulle jag gerna vara med om att godkänna en sådan grundsats, men det heter nu, att »arvode för konkursboets förvaltning må borgenärerna *ut-sätta* antingen till visst för hundra, eller efter annan grund»; och efter denna oftast långt i förväg fattade bestämmelse blir det ofta omöjligt att *fördela* arvodet så, att hvar och en får just hvad han bör hafva. Det är detta, jag påstått. Det märkvärdiga är, att den ärade talaren, till försvar för sitt yttrande, flere gånger nyttjar just de ord, som jag vill hafva in i paragrafen. Jag har nemligen föreslagit, att det skulle heta: »i förhållande till sitt bestyr» i stället för »skäligen ersättning för sitt bestyr». För öfrigt, om det också mången gång händer, att Rättens ombudsman får för högt arvode, tror jag dock, att det icke kan nekas, att han i många konkurser, genom utöfvande af en stark kontroll på sysslomännen, skall komma i en oangenäm ställning till majoriteten af borgenärerna, ty det inträffar ofta, synnerligen i mindre konkurser, att borgenärerna inställa sig genom några ytterst få ombud och att dessa sedermera utse sig sjelfva till sysslomän och så äfven sjelfva blifva de bestämmande i fråga om arvodet. Man måste erkänna, att för dylika fall förhållandena ingalunda blifva väl afvägda.

Hvad angår ett härstädes fäldt yttrande, att domstolen skulle bättre vara i tillfälle att pröfva det rätta om ärendet inkommer såsom klagomål öfver borgenärernas beslut än om det inkommer omedelbart, torde det vara klart att, om Rätten skall kunna döma i de fall då ombudsmannen och sysslomännen sins emellan icke kunna komma öfverens om fördelningen, hvardera parten inför Rätten också måste angifva de skäl, som tala för eller mot att en afvikelse från lagens bestämmelse bör ega rum. Rättens ställning till frågan blir således i båda fallen densamma.

Hvad slutligen beträffar det af en ärad talare på stockholmsbanken framställda förslaget, kan jag icke förstå, att det innebär någon egentlig förbättring, ty nog synes den anordningen god att lagen stadgar ett normalt förhållande och är man icke nöjd dermed, får Rätten afgöra saken. Är åter den för vanligaste fallen gifna bestämningen origtigt träffad, bör den ändras, men dertill synes mig också att man bör inskränka sig. I det afseendet vågar jag dock icke uttala något bestämdt omdöme.

I sakens nuvarande skick anhåller jag fortfarande om afslag å Utskottets förslag.

Herr E. P. Jonsson: För min del har jag varit i tillfälle att se huru olika det går till vid förvaltningen af konkurser och huru olika mycket rättens ombudsmän deltaga i förvaltningen. I en del konkurser kan ombudsmannens göromål inskränka sig till att föra

några protokoll vid sammanträden, under det att gode männen och sysslomännen hafva bestyr med den ojemförligt större delen af förvaltningen, men deremot i andra konkurser kan det vara gode män eller sysslomän som äro mindre kompetente att sköta om boet, och rättens ombudsman måste naturligtvis då vida mera deltaga i göromålen. Derföre anser jag att ombudsmannen bör erhålla arvode endast i den mån han deltagit i boets utredning och yrkar att Herr Samzelii reservation bör bifallas. I öfrigt instämmer jag i hvad Herr Liss Olof Larsson yttrat.

*Om ändring
af 67 § Konkurslagen.
(Förta.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr vice Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets förslag oförändradt som ock på de olika yrkanden, som under öfverläggningen förekommit; och biföll Kammaren Utskottets förslag med den förändrade lydelse, som Herr Samzelius uti sin vid Utlåtandet fogade reservation föreslagit.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 33, i anledning af förslag om tillägg i 126 § Konkurslagen.

§ 6.

Förekom till behandling Stats-Utskottets Utlåtande N:o 8 $\frac{1}{2}$, angående ny lönestat för Arméförvaltningen m. m.

*Angående
ny lönestat för
Arméförvaltningen.*

Punkten 1.

Sedan Kongl. Maj:t i den nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof beräknat för Arméförvaltningens löneroglering, hvarom särskild proposition komme att afgifvas, i anslaget för nämnda embetsverk en förhöjning af 24,525 kronor utöfver den tillgång, som å anslaget uppstode genom öfverflyttande till annat anslag af aflöningen för vissa förrådstjenstemän m. fl., hade Kongl. Maj:t uti den 23 sistlidne Januari till Riksdagen aflåten proposition (N:o 13) — under förutsättning att Arméförvaltningens å fjerde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, sedan utredningsförrådet i Göteborg redan indragits, blefve, med bifall till Kongl. Maj:ts afgifna förslag att till andra anslag öfverflytta aflöningen för personalen vid Stockholms utredningsförråd samt för kronobagaren och slotts- och proviantmästaren derstädes, i sin helhet för aflöning åt den egentliga Arméförvaltningen tillgängligt — föreslagit Riksdagen att:

dels, med godkännande af ej mindre det förslag till stat för Arméförvaltningen, som funnes i det vid propositionen fogade protokoll intaget, än äfven de vilkor och förbehåll, som blifvit i fråga om samma stat föreslagna, från ingången af år 1881 förhöja Arméförvaltningens förenämnda ordinarie anslag med 24,525 kronor från 118,175 kronor till 142,700 kronor;

Angående
ny lönestut för
Arméförval-
ningen.
(Forts.)

dels ock medgifva, att för Arméförvaltningens embets- och tjänstemän samt betjente ifrågakommande ålderstillägg å lön samt den för assistenten å intendentsdepartementet under viss förutsättning föreslagna tillökning i arfvode måtte få utgå från fjerde hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

I anledning af berörda nådiga framställning hade Utskottet uti *mom. a* af förevarande punkt hemställt,

att Riksdagen måtte, med godkännande af ej mindre det nu framlagda förslaget till stat för Arméförvaltningen, än äfven de vilkor och förbehåll, som blifvit i fråga om samma stat föreslagna, från ingången af år 1881 förhöja Arméförvaltningens ordinarie anslag till 142,700 kronor.

Sedan föredragning skett af denna hemställan, anförde

Herr Liss Olof Larsson, hvilken, enligt anteckning å Utlåtandet, jemte Herrar *O. B. Olsson, C. A. Larsson, Nils Petersson, Hans Andersson, Sven Nilsson* och *Olof Jonsson* inom Utskottet anmält reservation mot samma Utlåtande: Mot Utskottets betänkande äro åtskilliga reservationer anmälda, men man har icke angifvit i hvilket syfte, och detta af den orsak att man icke velat uppehålla tryckningen af Utskottsbetänkandet och detsammes utdelning i Kammaren. Som jag är en af reservanterne ber jag nu få tillkännagifva, att jag och öfriga reservanter inom Utskottet yrkat afslag å Kongl. Maj:ts förevarande proposition till löneroglering för Arméförvaltningen.

Jag har nemligen varit af den åsigt, att en organisation af Arméförvaltningen skulle kunnat ske på ett både bättre och billigare sätt, om man följt det förslag, som af lönerogleringskomitén blifvit framlagdt. Kongl. Maj:t har nemligen, sedan Arméförvaltningen blifvit hörd öfver komiténs förslag, förklarat sig icke kunna gå in på komitéförslaget, utan inkommit med ett förslag i det närmaste öfverensstämmande med Arméförvaltningens förslag. Då jag dock icke inom Utskottet uttryckligen yrkat bifall till det af komitén framlagda förslaget, har detta kommit sig deraf att jag icke kunnat vara så anspråksfull att vänta det Riksdagen på ett yrkande af mig skulle afslå ett af Kongl. Maj:t framlagdt förslag och bifalla komiterades förslag, om hvilket många af Kammarens ledamöter troligen icke hafva en så fullständig kännedom, att den velat vidtaga en sådan åtgärd. Men sedan frågan nu behandlats och avslutats inom Stats-Utskottet, har yppat sig en ytterligare omständighet, som efter min uppfattning ovilkorligt måste tala för att icke nu bifalla det framställda förslaget. Detta skäl är att, såsom vi veta, de nuvarande medlemmarne af regeringen inlemnat sina afskedsansökningar, och det blir alltså en ny regering, som kommer att utfärda instruktion för Arméförvaltningen och således tillämpa den löneroglering, som Riksdagen nu kommer att bestämma. Jag kan icke finna det lämpligt att nu bifalla ett förslag, framlagdt af ett kabinet, särskildt af en krigsminister, som hos

Kongl. Maj:t begärt sitt afsked. På denna grund anser jag det vara bäst att låta frågan hvila, på det att den regering, som kommer att öfvertaga statsangelägenheterna, må komma i tillfälle att pröfva det af komitén framlagda förslag och jemföra detsamma med det förslag, som nu af Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse med Arméförvaltningens förslag afgifvits.

Det af löneregleringskomitén framlagda förslag skiljer sig från Kongl. Maj:ts förslag hufvudsakligen derutinnan, att komitén föreslagit förvaltningens ombildande på tre afdelningar, då deremot Kongl. Maj:t föreslagit bibehållande af den nu nuvarande fördelningen på fyra afdelningar.

Vidare har komitén föreslagit indragning af kamrerarebefattningarna, utom på en afdelning, under det att Kongl. Maj:t föreslagit deras bibehållande. När komitén framlade sitt förslag, så skedde detta först efter ett mycket långvarigt förarbete och först sedan komitén, så mycket som i dess förmåga stod, satt sig in i förhållandena beträffande Arméförvaltningen. Ätminstone hade komiterade förskaffat sig mera kännedom om det invecklade embetsverket, än som Arméförvaltningen i sitt utlåtande i anledning af komiterades förslag låtit framlysa. Jag skall förbigå hvad Arméförvaltningen uttalat i sitt utlåtande öfver komiterades förslag; det är ett aktstycke, så egenomligt i sitt slag, att derom kunde visserligen vara mycket att säga, men jag vill icke uppehålla tiden dermed. Det synes mig vara skrifvet af någon Arméförvaltningens tjänsteman, hvars befattning komitén ansett öfverflödigt och som därför blifvit stött öfver komiterades förslag samt i uppretad sinnesstämning sökt att genom qvickheter, när skäl saknats, tillintetgöra komiténs förslag. När komiterade, efter att hafva nedlagt mycket arbete för att sätta sig in i förhållandena, och efter en samvetsgramm pröfning framkommo med sitt förslag, så hade komitén dessutom att till stöd för sin framställning åberopa åtskilliga auktoriteter. Jag ber att i sådant afseende få erinra om, hurusom efter det 1858 års komité för ombildning af de centrala embetsverken föreslagit fond- och boställsförvaltningens öfverflyttning till Kammarkollegium, och dåvarande Krigskollegii ombildning till en s. k. Arméförvaltning, bestående af 4 departement, hela frågan öfverlemnades till den s. k. landtförsvarskomitén, som tillsattes år 1861, och hvilken fick i uppdrag att ånyo taga frågan under ompröfning, och efter en omsorgsfull pröfning af bemälda 1858 års förslag, föreslog komitén Kollegii ombildning till en Arméförvaltning på tre departement, nemligen Artilleri-, Fortifikations- och Intendentsdepartementen, således intet civilt departement — ehuru denne komité foreslog, att Arméförvaltningen skulle bibehålla såväl fonder som boställen. Det är nu att märka, att i den komité, som afgaf detta utlåtande, satt såsom ledamot, bland andra, den nuvarande krigsministern — der satt nemligen en öfverste Rosensvärd, hvilken, såvidt jag har mig bekant, är samme person som krigsministern — men icke nog dermed; der sutto äfven två personer, som nu underskrifvit Arméförvaltningens — om jag så må säga — hänfulla utlåtande öfver det af löneregleringskomitén i detta fall, i full öfverensstämmelse med landtförsvarskomiténs åsigt afgifna förslag.

*Angående
ny lönestat för
Arméförvalt-
ningen.
(Forts.)*

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

Nu kunde man väl icke tro annat, än att vi skulle kunnat påräkna understöd för vårt förslag, som grundats på de af sjelfva krigsministern underskrifna utlåtanden, men vi hafva missräknat oss. Äfven en annan ännu kraftigare auktoritet har lönerregleringskomitén att åberopa för sitt förslag, och det är ingen mer och ingen mindre än Kongl. Maj:ts, till 1862—1863 års riksdag framlagda, förslag till ombildning af krigskollegium till en arméförvaltning, hvilket förslag helt och hållet är det samma som landtförsvarskomiténs förslag — således inrättande af endast tre departement. Civila departementet skulle då icke alls komma i fråga. I den regering, som framlade förenämnda förslag, suto excellensen De Geer, då som nu statsminister, och civilministern Thyselius. Då således två af cheferna i kollegium såsom ledamöter af landtförsvarskomitén och vidare män, sådana som excellensen De Geer, civilministern Thyselius och krigsministern Rosensvärd, varit med om att framlägga förslag, enligt hvilka Arméförvaltningen borde arbeta endast på tre departement, så ansåg komitén att den äfven derutiinnan skulle finna ett viktigt — ja, ett afgörande stöd för sitt förslag.

Det för 1862—1863 årens riksdag af regeringen framlagda förslag bifölls ej. Efter flera omröstningar och sammanjemkningar kom man till det resultat, att förvaltningen skulle arbeta på fyra departement, och på detta sätt tillkom civila departementet.

Man har försökt åtskilliga omorganisationer af krigskollegium; 1782 t. ex. organiserades kollegium på fem, 1805 på sex, 1811 på fyra, 1832 på två och 1865 återigen på fyra departement. Man har således försökt alla talen två, fyra, fem och sex, och med fyra har man experimenterat två gånger, det är endast tretalet, som är oförsökt, och det är detta tal, som af komitén nu, i öfverensstämmelse med landtförsvarskomiténs af Kongl. Maj:t 1862 gillade förslag, förordats. När Riksdagen förkastade Kongl. Maj:ts förslag år 1862 och föredrog inrättande af fyra departement, så känna vi likväl huru det gick med den organisation, som af Riksdagen tillskapades. Det gick så dermed, att, sedan organisationen 1865 blifvit genomförd, så var man redan år 1866 framme med begäran om anslag till löner åt flere nya embets- och tjenstemän. Denna begäran afslog Riksdagen, under förklaring att den redan beviljade summan borde räcka till. Man hade emellertid tillsatt en generalkrigskommissarie och andra höga embetsmän med stora löner, hvilka så medtogo den anvisade summan, att när man kom till de egentliga arbetskrafterna eller arbetsmyrorna, så funnos för deras aflönande inga medel kvar. Man ingick då till Riksdagen med begäran om nya anslag till inrättande af nya tjenster. Riksdagen sade *nej*, men hvad gjorde nu Kongl. Maj:t? Jo, han sade, att Arméförvaltningen fick taga de medel, som för detta ändamål erfordrades, af vissa under förvaltningens vård ställda fonder. Så skedde ock under flera år, fastän statsrevisorerna vid åtskilliga tillfällen gjorde anmärkning häremot. Men icke nog med detta! År 1874, då frågan om dyrtidstillägg åt vissa embets- och tjenstemän förekom, ingick Arméförvaltningen till Kongl. Maj:t med begäran om proposition till Riksdagen angående beviljandet af ett anslag på extra stat att utgå

såsom dyrtidstillägg för år 1875 till förvaltningens embets- och tjänstemän. En sådan proposition afläts ock med anledning häraf till 1874 års riksdag, som för år 1875 beviljade det för ändamålet äskade beloppet. I sammanhang härmed erhöll förvaltningen bemyndigande af Kongl. Maj:t att för 1875 jemväl utbetala dyrtidstillägg till de tjänstemän, som icke funnos å stat uppförde, men förvaltningen brydde sig emellertid icke om att under de följande åren ingå till Kongl. Maj:t med någon ny framställning om sådant dyrtidstillägg, men tog sig i stället friheten att på eget bevåg under hvart och ett af de följande åren åt berörde tjänstemän utanordna enahanda dyrtidstillägg, som det för år 1875 beviljade.

Regeringen tyckes vid aflåtandet af sin proposition i ämnet fäst uteslutande afseende vid hvad Arméförvaltningen anmärkt emot komiterades förslag. Jag skall dock be att få erinra att, så vidt jag kunnat finna — och jag har läst åtskilligt som angår såväl Arméförvaltningen som förut Krigskollegium — hafva vederbörande inom dessa verk alltid motsatt sig hvarje förslag till förändring af verkets organisation. År 1865 förklarade Krigskollegium den ifrågasatta förändringen vara rent af omöjlig att genomföra. Det kunde icke gå, sade man, och något bättre än det dåvarande tillståndet kunde icke finnas. När emellertid Krigskollegium sistnämnda år *mot sin vilja* blef omorganiseradt och fick namnet Arméförvaltningen, så kunde man tro att detta skulle gifva anledning till missnöje. Visst icke. Nu säger man tvärtom att denna organisation är den allra bästa man kan tänka sig. Fastän man således tyckes hafva uppstått såsom princip att motsätta sig hvarje förändring inom verket, så säger man dock, när man mot sin vilja fått en sådan genomförd, att den är den allra bästa, som kan finnas, och motsätter sig derföre hvarje ny sådan. Detta synes mig vara högst anmärkningsvärdt, och talar för att man just icke har mycket skäl att fästa sig vid deras utlåtanden. Men detta oaktadt hafva vederbörande tagit för kontant nästan allt hvad verket nu haft att invända emot löneregleringskomiténs förslag.

1858 års komité, som ville hafva Krigskollegium förändradt till en Arméförvaltning, organiserad på *fyra* afdelningar, föreslog tillika, som jag redan nämnt, att den kollegiet åliggande förvaltning af landförsvaret tillhöriga fonder äfvensom vård och inseende öfver arméns boställen skulle till andra embetsverk öfverlemnas. 1861 års landförsvarskomité, i öfverensstämmelse med hvars utlåtande Kongl. Maj:t till 1862—1863 års riksdag afgaf sin proposition i ämnet, föreslog deremot, att Arméförvaltningen skulle arbeta på endast *tre* afdelningar men ändock bibehålla nyss nämnda bestyr. Sedan emellertid Rikets Ständer i underdånig skrifvelse den 30 November 1863 framställt sina åsikter rörande denna fråga, förordnade Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse dermed jemlikt nådigt bref den 28 Februari 1865, att Krigskollegiet skulle förändras till en Arméförvaltning, organiserad på *fyra* afdelningar, af hvilka den *civila* skulle bestrida fondförvaltningen och utöfva uppsigten öfver indelta arméns boställen.

Nu är att märka att tillförene har ett af hufvudskälen för nödvändigheten af den civila afdelningen varit att fond- och boställsfor-

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Porta.)

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

valtningen förorsakade så mycket arbete, att de militära afdelningarne icke kunde jemte öfriga göromål medhinna detta. Då emellertid löne-regleringskomitén uti sitt den 6 Juli 1878 afgifna utlåtande, med erinran om, hurusom år 1874 fondförvaltningen öfverflyttats till Statskontoret samt med 1878 uppsigten öfver boställena öfvergått till Kammarkollegium, af sådan anledning föreslagit det civila departementets indragning, så säger man: de der bestyren förorsakade icke stort arbete, och dessa göromåls öfverflyttande på andra embetsverk kan därför icke utgöra någon giltig anledning till det civila departementets indragning. Men så länge Arméförvaltningen ännu hade dessa göromål qvar på sin lott, då hette det, att de voro så ofantligt betungande, men nu mera säger man, att de icke hafva förorsakat något arbete som varit värdt att tala om.

Uti sitt utlåtande har Arméförvaltningen framställt åtskilliga anmärkningar emot komiterades utlåtande, och bland annat har man framhållit, huru bakvänt allt skulle blifva, om komiterades förslag antoges, och huru upp- och nedvända åsichter komiterade lagt i dagen i fråga om bokföring m. m. Såsom ett bevis på huru bra det nu är anordnad af dem, som tala om "bakvänt och upp- och nedvända sätt för bokföring m. m.", som ock för att visa huru pass fallna för tidsenliga reformer vederbörande inom Arméförvaltningen äro, skall jag be att få upplysa om, huru man der går tillväga med en så enkel sak som bokföring af en enda anordning. Det heter i komiterades betänkande:

"För att närmare ådagalägga den vidlyftighet och omgång, som den nuvarande ordningen för bokföringen medför, tillåter sig komitén framhålla följande faktiska förhållanden.

En hvar af de många requisitioner å förskottsmedel, som årligen ingå till Arméförvaltningen, föranleder icke mindre än 9 å 10 särskilda anteckningar, nämligen: a) i föredragningslistan, b) i protokollet, c) i det sammandrag öfver beslutade utbetalningar, hvilket af kamreraren upprättas efter hvarje föredragning, d) i departementets anordningsbok, e) i dess anslagsbok dels under anslagstitel dels ock under specialtitel, om sådan finnes, f) i dess liqvidbok, g) i krigskassörens allmänna kassaräkning, h) i hans kassaräkning med departementet och i) i bokslutskontorets gemensamma räkning. Uppstår behållning å det lemnade förskottet, annoteras de inleverade medlen i krigskassörens kassajournal och kassaräkning med departementet, i bokslutskontorets gemensamma räkning samt dess särskilda räkningar med riksbanken och departementet, i inkomstafdelningen af departementets så kallade anordningsbok, i dess liqvidbok, anslagsbok och kassakontroll, äfvensom i förvaltningens hufvudbok eller dertill hörande sammandrag. Förefinnes åter brist vid redovisningens afgifvande, måste ny anordning utfärdas och antecknas med samma omständlighet, som nyss blifvit beskrifven."

Det är genom detta sätt att sköta sitt arbete, som behovet af tjenstemän varit stort. Men tro Herrarne, att den raska Arméförvaltningen, som gifver så präktiga utlåtanden, föreslagit någon förändring häri? Nej, de ansågo det fullt riktigt och kommo i stället till

Riksdagen och förklarade, att det behöfdes flere tjenstemän. Jag vill såsom ett exempel anförä vidare, att när de få rekommenderade bref i Arméförvaltningen, hvilket ofta händer, lägga de dem i ett kassaskåp öopfnade och sammanträda *en gång i veckan* för att öppna brefven högtidligt för att se efter hvad de innehålla. Sålunda ligga brefvena med penningarna i skåpet, under det att verket för sina dagliga behof requirerar från Statskontoret. Mine Herrar, ett verk, som öppnar sina bref en gång i veckan, är sannerligen icke långt kommet på reformernas bana; och när verket ändå säger att allt är mästerligt anordnad, så har man skäl att tvifla på den saken. Man skulle kunna anförä många flera exempel på, huru pass lifvad för reformer man är inom Arméförvaltningen, och ytterligare ett fall tager jag mig friheten anförä: å den civila afdelningen skall den minsta skräpfråga afgöras på det högtidliga kollegiala sättet, och på de andra afdelningarna, der cheferna ensamt besluta efter föredragning af oågondera af ledamöterna, skall t. ex. den civile ledamoten öda bort sin tid med att sitta och höra på, då den militära ledamoten inför chefen för artilleridepartementet föredrager frågan om huru en knallhatt skall se ut och huru tändsatsen skall vara beskaffad, och så vidare. Det anförda torde vara nog för att visa, hvad stöd man inom Arméförvaltningen kunde påräkna åt de förändringar, komitén föreslagit. Jag har velat nämna detta äfven för att visa, huruledes Arméförvaltningen varit sina traditioner trogen att sjelfve icke taga initiativ till reformer, och att motsätta sig alla förändringar, som af andra ifrågasättas.

*Angående
ny lönesat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)*

Inom Arméförvaltningen finnes en advokatfiskal, om hvilken komitén sagt och bevisat, att han har så litet att göra, att han, som dessutom har en kanslist till biträde, skulle kunna medhinna hela sitt arbete på några veckor.

Häröfver få komiterade af Arméförvaltningen övett, så att det haglar, men detta drabbar då också regeringen, ty regeringen indrog tjensten, som Arméförvaltningen ansåg så särdeles behöflig. Komitén visade, att han hade 114 mål att handlägga om året och att största delen af dem icke togo många timmar vardera i anspråk, men äfven *den* tjenstemannen skulle man hafva kvar! När samma Arméförvaltning år 1862 skulle yttra sig öfver landtförsvarskomiténs utlåtande, tillstyrkte Arméförvaltningen verkligen en förändring, eller att generalintendenten skulle få generalmajors rang, ty när det är fråga om rang och titlar, då är Arméförvaltningen icke rädd, utan kan draga till med rätt långa titlar, så att det för vanligt folk till och med kan vara svårt att uttala dem.

Nu påstås, att man icke kan taga bort det civila departementet och sammanslå det med intendentsdepartementet, ty då skulle det på ett håll blifva så många mål, att detta icke låter sig göra. För min del kan jag icke tro, att detta skulle möta så stora svårigheter, om man icke förutsätter, att chefen för hvarje afdelning skulle i den minsta detalj sätta sig in i hvarje förekommande fråga. Men detta är nu lika litet möjligt för chefen för intendentsdepartementet, som det kan vara möjligt för chefer i allmänhet, ty han som andra

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

måste lita på sina underordnade och på sin byråchef i första rummet.

Då man nu säger, att det blefve alldeles för många mål för generalintendenten, och att han icke skulle hinna sköta sin befattning, ber jag få erinra, att om komiténs förslag bifölles, skulle hans göromål uppgå enligt diariet till 5,344 eller 5,739 mål. Deraf är dock en hel del rena verkställighetsåtgärder, som icke tarfva någon långvarig handläggning om ens någon. Men, torde någon säga, att handlägga öfver 5,000 mål, det vore olidligt, det kan icke *en* människa stå ut med. Jag ber då att få erinra om, till huru stort antal målen kunna stiga i ett embetsverk, t. ex. i Poststyrelsen. Der har ingen förutsatt, att det skall finnas mer än en chef, ehuru målen der stiga till ett antal af omkring 11,000 om året eller två gånger så många som dem, generalintendenten skulle hafva att handlägga, om man sammanslår civila och intendentsdepartementen. Kan man i Poststyrelsen, der målens antal sålunda är nära dubbelt så stort, åtnöja sig med *en* chef, så tror jag, att man kan det ännu mera här.

Äfven i ett annat fall skiljer sig komiténs förslag från Kongl. Maj:ts, nämligen i fråga om kamreraretjensterna. Komitén har i konsekvens med hvad som vid behandlingen af de öfriga centrala embetsverken egt rum föreslagit en indragning af kamreraretjensterna såsom ett onödigt mellanting mellan byråchefen, som skall föredraga, och tjänstemännen i första graden. Man hade trott, att föredragningen skulle kunna ske med biträde af en kammarförvändt eller hvad han nu skall kallas, — komitén kallar honom kammarförvändt, men Arméförvaltningen ansåg det för en högst egendomlig benämning, ehuru den vunnit häfd — utan att behöfva skriftliga utlåtanden från kamrerare. Om ledamoten sjelf, med biträde af en tjänsteman i första lönegraden, utreder och förbereder förekommande frågor, och föredraganden sjelf alltså får sätta sig in i målen, så undvikes den vidlyftiga skriftväxling, som annars eger rum, och detta derigenom att den, som föredroge, sjelf finge sätta sig in i frågan i första hand.

När 1876 års Riksdag antog det då framlagda förslaget om Statskontorets omorganisation, der löneregleringskomitén föreslagit en indragning af kamreraretjensterna, framhölls särskilt den omständigheten, att det vore en fördel, om kamreraretjensterna sammansloges med ledamotsbefattningarne, emedan desse senares innehafvare derigenom fingo bättre tillfälle att sätta sig in i de frågor, som de sedan skulle föredraga. Herr Finansministern yttrade då till statsrådsprotokollet, att det af komiterade föreslagna sättet vore lyckligt funnet; "och", heter det vidare, "i hvad föredraganden sålunda föreslagit, instämde statsrådets öfriga ledamöter och fann Kongl. Maj:t godt hvad sålunda föreslagits i nåder gilla". Då ansåg man således som en lyckligt funnen utväg, att genom indragning af kamreraretjensterna komma från en, så att säga, mellaninstans som visat sig för målens afgörande rent af hinderlig, och som gjort, att föredragandena i förlitande på kamrerarne icke behöft lägga sig ombord med de viktiga frågor utredande. Nu åter tycker man denna utväg icke längre vara lyckligt funnen, utan man anser i stället lyckligast att bibehålla kamreraretjensterna.

I afseende å komiténs förslag har man vidare sagt, att det upp-tager en tjänsteman mera än Kongl. Maj:t föreslagit, och att det därför vore en fördel att taga Kongl. Maj:ts förslag framför komiténs. Huru har då Kongl. Maj:t kommit till det resultatet, att få en tjänsteman mindre än komiterade föreslagit? Jo på det sättet, att, ehuru hittills för alla verk, huru små de än varit, det af Kongl. Maj:t ansetts nödvändigt, att en registrator och aktuarie funnes såsom ordinarie tjänsteman upptagen, samt komitén därför ansett nödigt, att för ett så stort verk som Arméförvaltningen med ett så stort antal mål upptaga två tjänstemän af den sorten, enär en icke ansågs ensam kunna hinna med alla göromålen, så har dock Kongl. Maj:t i detta fall ansett ordinarie tjänstemän med registratorsåligganden icke erforderliga utan ansett, att dessa göromål kunde af extra ordinarie tjänstemän bestridas. På det sättet har Kongl. Maj:t kommit till det resultatet, att när komitén föreslagit tjänstemännens antal till 32, har Kongl. Maj:t lyckats nedbringa antalet till 31. Man ser här af, att, hvad vid regleringen af andra smärre verk ansetts ogörligt, eller att registrators- och aktuariegöromålen kunna skötas af extra ordinarie tjänstemän, deremot går an i fråga om ett större verk med ett stort antal mål och ärenden. Tager man bort de två registratorer som komitén föreslagit, så har komiténs förslag en tjänsteman mindre än hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Då jag, efter att hafva fått höra hvad som under diskussionen kan komma att sägas till försvar för Kongl. Maj:ts förslag, kan få anledning att vidare uppträda, vill jag, ehuru åtskilligt kunde vara att tillägga, här sluta. Af hvad jag nu anfört framgår emellertid, att jag för min del icke kan komma till något annat resultat än afslag å Kongl. Maj:ts förslag. Jag anser klokheten fordra, att vi nu afslå Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och låta den nya regeringen, vi nu vänta, taga frågan under ompröfning och tillse, om det icke går an att så reglera Arméförvaltningen, att den besparing, komiténs förslag innebär och som uppgår till mera än 15,000 kronor, må kunna vinnas, och tillika undvikas obehaget af att om ett eller annat år få mottaga en framställning om tillsättande af nya tjänstemän. Ty om Kongl. Maj:ts förslag antages, är jag för min del öfvertygad om, att det icke skall komma att dröja länge, förrän vi komma tillbaka till den gamla historien, som 1867 upprepades, att Arméförvaltningen kommer och säger: vi behöfva nya ordinarie tjänstemän att sköta de registratorsgöromål, som nu bestridas af extra tjänstemän. Och på detta sätt skulle vi sålunda genast få börja att lappa på det nya. För att undvika detta och för att äfven sätta den nya regeringen i tillfälle att efter förnyad pröfning framlägga förslag i ämnet, yrkar jag för min del afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som Utskottets hemställan.

Chefen för Kongl. Landtförvarsdepartementet Herr Statsrådet Rosensvärd: Den talare, som nu hade ordet, syftade på ett af Kammaren känt förhållande, det nemligen, att den, som nu talar, inlagt sin afskedsansökan; men då han erhållit Kongl. Maj:ts befallning

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

att tills vidare handlägga de mål, som tillhöra landtförsvarsdepartementet, torde deraf följa, att det är både hans rätt och pligt att här intaga statsrådsbänken, då en Kongl. proposition är föremål för Kammarens öfverläggning, och isynnerhet då den blifvit af honom kontrasignerad.

Det skäl, som af den ärade talaren blifvit flere gånger upprepadt, för afslag å det föreliggande förslaget, nemligen att den *nya* regeringen derigenom sattes i tillfälle att pröfva, huruvida Kongl. Maj:t i den framlagda propositionen eller den ärade talaren i sina påståenden har rätt, är af beskaffenhet, att det icke kan tillkomma mig att upptaga detsamma till besvarande. Men hvad angår sjelfva frågan eller lämpligheten utaf den af Kongl. Maj:t nu föreslagna löneroglering för Arméförvaltningen, torde det tillkomma mig att bemöta hans anmärkningar.

Såsom han ganska riktigt framdrog, skiljer sig Kongl. Maj:ts förslag från det af lönerogleringskomitéen uppgjorda i tre hufvudsakliga delar: — den första, den om indragning af ett departement uti Arméförvaltningen, *det civila*, den andra, om kamrerarebefattningarne, och den tredje, om revisionsfrågorna. Dessa äro de tre hufvudsakliga skiljepunkterna. Hvad angår de öfriga har dels Kongl. Maj:ts proposition gått temligen i samma syfte som komiténs förslag, dels hafva och åtskilliga af komiténs framställningar ansetts vara af beskaffenhet att tillhöra instruktionen för verket, hvilken naturligtvis måste omarbetas för den händelse en löneroglering, vare sig under den ena eller andra af de ifrågasatta formerna, blir fastställd.

Hvad nu först beträffar den gjorda anmärkningen derom, att lönerogleringskomitéen stödt sig på ett år 1861 afgifvet utlåtande af den så kallade landtförsvarskomitéen, i hvilken den värde talaren tillkännagaf, att äfven den, som nu här har ordet, var ledamot, äfvensom att ett par andra ledamöter af samma komité sedermera såsom ledamöter af Arméförvaltningen varit af annan åsigt, så medgifver jag naturligtvis ganska gerna rättigheten af dessa fakta, och jag inskränker mig nu till att med afseende härå endast erinra, att, om man för 15 år sedan begått ett misstag, jag icke kan finna något skäl att nu vidhålla detta misstag.

Såsom den ärade talaren äfven riktigt anförde, hade 1858 års komité för styrelseverkens organisation, — utom den hufvudsakliga frågan om upphörande af krigskollegium såsom kollegialt verk och dess förändring till styrelseverk, — föreslagit dess ordnande på 4 särskilda afdelningar med den hufvudsakliga fördelning af göromålen, som nu tillämpas vid Arméförvaltningens afdelningar, men denna komité, som hade ett synnerligen vidsträckt arbetsfält, då det omfattade grunderna för samtliga styrelseverkens organisation, ingick naturligtvis icke i alla detaljer vid en sådan förändring. Till de många och olikartade göromål, som blifvit uppdragna åt den s. k. landtförsvarskomitéen och som omfattade allt, som angick landtförsvaret, såväl materiel som personal och förvaltning, hörde också frågan om den centrala administrativa myndigheten. Komitéen bestod den tiden uteslutande af militära ledamöter, och, ehuru jag naturligtvis icke hvarken vill eller

kan underkänna deras erfarenhet och betydenhet, voro de dock, jag nämner det än en gång, uteslutande militärer med ringa erfarenhet af arbetena inom ett centralt embetsverk med undantag af den då tjänstförrättande generalintendenten. Landtförsvarskomitén, som tagit kännedom om de förhandlingar, som under en längre tid fortgått angående behöfligheten utaf en förändring af de centrala styrelseverken, uppfattade till en början behovet och nödvändigheten af den kollegiala styrelseformens upphörande och presidentsemetets indragning, af det skäl att presidenten icke kunde på alla kollegii afdelningar med noggrannhet följa alla ärenden och öfvervaka arbetets gång, synnerligast då, med det kollegiala arbetssättets upphörande, beslutanderätten i nästan alla frågor måste tillkomma verkets chef. Deraf blef ock en följd, såsom äfven 1858 års komité föreslagit, att styrelseverket kunde delas i skilda afdelningar med hvar sin ensam beslutande chef, dock med det samband afdelningarne mellan, som betingades deraf att de gemensamt förvaltade fjerde hufvudtitelns anslag. Detta var hufvudfrågan, derefter kom den om afdelningarnes antal och ärendenas fördelning dem emellan. För vinnande af kännedom härom kunde landtförsvarskomitén naturligtvis endast förfara på samma sätt som sedan lönerogleringskomitén gjort, nemligen att så godt den förmådde under någon tid följa arbetena i de gamla kollegierna och derigenom sätta sig något så när in i arbetenas gång. I landtförsvarskomitén fans likasom i lönerogleringskomitén blott en ledamot, som redan förut hade kännedom om arbetena inom verket, men landtförsvarskomiténs uppgift var härvid svarare enär den af förhållandena i det gamla kollegium hade mindre ledning för bedömande af hvad som kunde fordras af det nya verket med helt och hållet förändradt arbetssätt. Landtförsvarskomitén, som kunde iakttaga den största hushållning, trodde sig emellertid finna, att arbetena i det nya verket kunde ställas på trenne afdelningar. Dess förslag blef, såsom lönerogleringskomitén i sitt memorial nämnt, af Kongl. Maj:t öfverlemnadt till 1862 och 1863 årens Riksdag, och Kongl. Maj:t säger dervid bland annat, att han funnit landtförsvarskomiténs förslag till krigsförvaltningens organisation i det hufvudsakligaste motsvara den af Rikets Ständer framställda, och af Kongl. Maj:t delade åsigt i afseende på anspråken på ett sådant styrelseverk. Riksdagen, som särdeles omsorgsfullt pröfvade denna fråga, ansåg emellertid fördelningen af göromålen icke vara synnerligt lyckligt funnen, utan utgick från den grundsats, att, då det skulle finnas sjelfbeslutande chefer, borde arbetena fördelas efter ärendenas inre natur, och då det befunnits, att inom trenne afdelningar af det nya verket borde vara militära chefer, så borde också dessa trenne militära afdelningar egentligen icke handhafva andra göromål än sådana, hvartill fordrades militäriskt tekniska kunskaper. Men då man vidare fann, att en del förvaltningsgöromål voro så sammanbundna med de rent militära, att de icke kunde derifrån utan olägenhet skiljas, måste en del af dessa ärenden lemnas till de militära chefernas behandling och afgörande, men deremot i alla de fall, der militäriskt tekniska kunskaper icke ovilkorligen fordrades, eller der ärendena icke stode i så nära samband dermed, att de icke kunde

Angående
ny lönestat för
Arméförvalt-
ningen.
(Forts.)

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

derifrån skiljas, borde målen handläggas på en civil afdelning. Denna åsigt blef af Kongl. Maj:t biträdd och Kongl. Maj:t fann den så mycket riktigare som derigenom kunde åt intendentsdepartementet lemnas en sådan tilldelning af ärenden, att detsamma, fritt från sådana bestyr, som för dess egentliga verksamhet voro främmande, kunde, i händelse af mobilisering af armén eller af krig, öfvertaga vården och fördelningen af samtliga de anslag, som för utförande af mobiliseringen eller kriget vore nödiga, endast med någon förstärkning af arbetspersonalen. Detta var också efter mitt förmenande en ganska vigtig sak. En femtonårig erfarenhet har ock visat, att den fördelning af arbetena, som år 1865 beslutades, på grund af Riksdagens skrivelse vid 1863 års riksdag, varit ganska ändamålsenlig. Jag har under mer än 44 år tillhört armén, och mina olika tjänstebefattningar hafva satt mig i tillfälle att komma i närmare beröring med arméns förvaltande styrelseverk. De anmärkningar, som förut med mer eller mindre fog kunnat göras mot det gamla krigskollegium, hafva nu helt och hållet tystnat och man är nu, efter hvad jag kunnat förmärka, nöjd och belåten med dessa ärendens behandling; de gå både fort, ordentligt och samvetsgrant.

Detta med afseende på det stöd, som man här velat söka i 1861 års landförsvarskomité äfvensom hos de personer, som då voro ledamöter i denna komité, men sedermera, på grund af vunnen erfarenhet, måst erkänna att deras åsikter då i vissa delar icke voro rigtiga. Att nu vidhålla dessa åsikter blott därför, att de en gång blifvit uttalade och detta då fullkomlig kännedom om förhållandena saknades, vore ett så stort fel, att åtminstone icke jag vill göra mig dertill skyldig.

Hvad vidare beträffar den person, som då var och ännu är en af cheferna i styrelseverket — ehuru han då varit det under kortare tid och under helt andra förhållanden — och som nu efter 15 år funnit att han år 1861 hade orätt, och att den nuvarande fördelningen af ärendena är den rätta, så torde denna hans nu förändrade åsigt vara ett ytterligare stöd för den Kongl. propositionen.

Mot löneregleringskomitén ber jag att få anmärka, det jag tror att, om komitén samtidigt behandlat de två frågorna om arméförvaltningens organisation och revisionsarbetet, dess förslag möjligen hade blifvit något annat än nu, då dessa frågor blifvit särskildt hvar för sig behandlade. När komitén afgaf sitt betänkande angående arméförvaltningens organisation, förbigick komitén revisionsfrågan och tillkännagaf sin afsigt att derom uttala sig, då komitén framdeles komme att sysselsätta sig med Kammarrätten. När regleringsförslaget för detta senare verk blef synligt, visade det sig, att komitén föreslog öfverflyttande till arméförvaltningens intendentsdepartement af en stor del revisionsarbete, som förut tillhört Kammarrätten, men deremot icke öfverflyttning till förvaltningens civila departement af det revisionsarbete, som, enligt sin natur, borde detsamma tillkomma, utan tvärtom att räkenskaper som hittills i första hand reviderats i civila departementet, borde omedelbart ingå till Kammarrätten. Man torde åtminstone kunna ifrågasätta, om en sådan olikhet i fördelningen af

revisionsarbetet skulle hafva blifvit tillstyrkt, såvida icke löneregleringskomitén i ett föregående betänkande föreslagit civildepartementets upplösning och det med denna förutsättning icke kunde vara skäl att öka, utan snarare att minska dess betydelse.

*Angående
ny löneslut
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)*

Det kan vara af föga vigt att till besvarande upptaga sådant som endast drabbar mig personligen, men jag ber likväl att, då det blifvit yttradt, att löneregleringskomitén ansett sig kunna påräkna Krigsministerns understöd för det förslag, komitén framställt om det civila departementets upplösning, få förklara, att den värde representant, som hade detta uttalande, helt och hållet synes hafva glömt den skrivelse, hvarigenom frågan om arméförvaltningens lönereglering öfverlemnades till komitén, hvilken skrivelse var af Krigsministern underskrifven och hvari, med åberopande af de förändringar arméförvaltningen hade undergått genom indragning af en ledamot och en kamrerarebefattning samt under förutsättning att nu ytterligare en ledamotsbefattning skulle upphöra, uttalades den mening, att några större förändringar i embetsverkets sammansättning icke vore erforderliga.

Såsom stöd förmodligen för öfverflyttningen af det civila departementets arbeten på öfriga afdelningar inom Arméförvaltningen har blifvit anfördt det sätt, på hvilket en anordning annoteras på många ställen. Utom det att denna anmärkning drabbar alla departementen, hvilka alla utfärda anordningar, vill jag ej till besvarande upptaga sådana detaljer, hvilka utgöra föremål för bestämmelser i verkets instruktioner och arbetsordning, men vädjar till dem bland Herrarne, hvilka haft befattning med någon bankirättning, på huru många ställen en utgift der måste annoteras för erhållande af full kontroll. En anvisning, till exempel, på ett kreditiv — huru många annotationer föranledas icke deraf?

Vidare har framställts en anmärkning rörande behandlingssättet af till Arméförvaltningen ankommande rekommenderade bref. Det torde vara allom bekant, att Arméförvaltningen får sina penningar från Statskontoret. De rekommenderade bref, hvilka komma till Arméförvaltningen, utgöras ej af de stora summor, med hvilka verket bestriker sina utgifter, utan smärre poster, synnerligast numera, då det ej finnes någon annan uppbörd för arméns räkning i landsorten än några rotevakans-afgifter, och komitén har sjelf anmärkt att penningelevereringar från landsorten till Arméförvaltningen blifva hädanefter jemförelsevis ringa så väl till antal som till belopp. Samtidigt med ett sådant penningebrefs insändande till kassan afgår avis derom till vederbörande departement i förvaltningen med uppgift ej blott om anledningen till remissen, utan äfven om dess belopp, och Arméförvaltningen är således alltid i tillfälle att, om det befinnes lämpligt, öppna brevet i annan ordning än den nu anmärkta.

Ett af de egentliga skälen, som blifvit anförda till stöd för civildepartementets upplösning, skulle vara, att målens antal enligt diarierna icke blifver så särdeles stort, om nämnde departements ärenden sammanfördes med dem, som nu tillhöra intendentsdepartementet. Men i och för sig torde icke *antalet* af registrerade ärenden utgöra något bevis för, huru mycket arbete de medföra. Således kan det förhål-

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

landet, att det ena embetsverket har ett eller annat tusental flera eller färre mål om året införda i sina diarier, än ett annat verk, icke vara någon mätare på det arbete, som af embetsverket utföres, men det är en mätare på det arbete, som registreringen medför. Det är väl ärendenas *beskaffenhet*, den pröfning och behandling de erfordra, och icke deras antal, som bör vara det bestämmande. Jag skulle såsom exempel härpå kunna anföra, att inom det statsdepartement, jag hittills förestått, ökas antalet af diariimål högst betydligt genom de ansökningar, som inkomma från beväringssynglingar, hvilka önska att vare sig tidigare eller senare, än lagen föreskrifver, få fullgöra sin beväringssynglingspligt, eller också att få fullgöra den på ett i stället för två år. Sådana ansökningar kunna uppgå till flera hundra om året, men icke förorsaka dessa måls prötning något synnerligt besvär. Man gör sig blott förvissad om de sökandes ålder och att intet skäl till afslag å ansökningarna förefinnes. Detta tager ju ingen särdeles lång tid. Likaså inkommer en massa mål — deras antal kan jag ej bestämt uppgifva — men jag tror omkring 900, hvilka innefatta ansökningar om gratifikation och understöd, och hvilka ärenden afgöras fyra gånger om året. Dessa medföra ju intet svårt arbete för vederbörande föredragande, men de öka de diariiförda målen antal högst betydligt. Häraf torde framgå, att de diariiförda målen *antal* ingalunda bevisar myckenheten af det utförda *arbetet*.

Jag ber nu att för dem, som icke tagit kännedom om Kongl. Maj:ts proposition i denna fråga och således ej satt sig in uti den skriftvexling, som förts emellan löneregleringskomitén och Arméförvaltningen, få angifva några af de skäl, hvarför, enligt mitt förmenande, den civila afdelningen fortfarande bör vara kvar. Jag tror icke, att någon, som tagit kännedom om arbetet i Arméförvaltningen, kan påstå, att intendentsdepartementet icke har fullt upp att göra. Det torde, åtminstone för en hvar, som varit ledamot af Stats-Utskottet, vara bekant, att redan under nuvarande förhållanden generalintendenten icke har någon syssla, deri han kan hvila sig. Det säkra är, att den nuvarande innehafvaren af nämnda befattning är känd för sin ovanliga arbetsamhet och sin stora arbetsförmåga. Han egnar sig uteslutande åt sin syssla, och jag tror svårligen, att han skulle med samma omsorg, nit och noggrannhet kunna öfvertaga och sköta äfven civila departementets ärenden. Ännu svårare skulle det vara att efter honom få en militär, som icke blott vore inne i alla militära mål, utan äfven kunde tilllegna sig det väsentligaste af hvad som erfordras för att handlägga de civila målen. Säkert är, att en sådan embetsman vore mycket sällsynt; och äfven om han stode att uppleta, måste han egna sig så mycket åt de löpande göromålen, att han omöjligen vore i tillfälle att så, som sig borde, följa med den viktiga frågan om intendenturväsendets framåtskridande och utveckling i andra länder och förbereda det arbete, som för samma ändamål erfordrades i vårt land.

Det har visserligen blifvit sagdt, att cheferna i Arméförvaltningens departement redan nu måste lita på sina underordnade. Ja, i fråga om utredningar, uträkningar och dylikt. Men sjelfva beslutet,

i afseende hvarå chefen ensam har afgöranderätt, måste han fatta efter egen pröfning och egen kännedom om förhållandena. Vore återigen meningen att så icke skulle ske, utan att han endast *nominellt*, men den föredragande byråchefen i verkligheten skulle vara den beslutande, då blefve ju hela platsen förändrad till sin betydelse och sin natur. Säkert är, att generalintendenten, om han, såsom Utskottet föreslagit, skulle få en militär- och två civila byråer samt dessutom en fjerdje byrå, nemligen för Arméförvaltningens bokslut, kassa och revision, skulle blifva en president i ett stort embetsverk, men med den skillnaden mot en vaulig president, att han ensam skulle besluta i och ensam bära ansvaret för hvarje åtgärd. Det vore en återgång till det gamla krigskollegium med dess presidentsembete, endast med borttagande af den kollegiala formen och dermed förenade säkerheten för ärendenas omsorgsfulla pröfning. Det var just detta man år 1865 ville undvika genom ärendenas fördelning efter deras beskaffenhet på särskilda afdelningar, så att de ensamt beslutande cheferna icke komme att handlägga andra ärenden, än sådana i hvilka de kunde antagas hafva full sakkännedom.

Jag vill nu söka gifva Kammaren ett begrepp om, huru förvaltningen af de ordinarie anslagen, enligt 1880 års riksstat, är fördelad på Arméförvaltningens olika departement. Artilleridepartementet förvaltar 585,000 kronor — jag utesluter hundratale — fortifikationsdepartementet 380,000, intendentsdepartementet 5,939,000 och civildepartementet 8,815,000 kronor. Härtill kunna läggas för sistnämnda departement ungefär 570,000 kronor pensions- och gratifikationsmedel, hvarigenom civildepartementets förvaltning omfattar 9 1/2 millioner kronor. Bara dessa siffror — läggandet af 9 1/2 millioner kronors större förvaltning än förut på intendentsdepartementet — visa hvilken ofantlig börda det vore meningen att till sagda departement öfverflytta. Jag vill dermed icke påstå, och det har ej heller blifvit påstådt, att det ju icke vore en möjlighet att göra detta. Jo väl. Man kan naturligtvis sammanföra alla departementens alla ärenden på *ett* håll, och nog blefvo de afgjorda, men om det vore till fördel för det allmänna är en annan fråga; att det blefve ett helt annat embetsverk än det, hvartill den nuvarande Arméförvaltningen är afsedd, torde vara gifvet. Det vore då underordnade embetsmän, som de facto komme att blifva de beslutande, och embetsverket blefve ett verk med ett slags ansvarigt presidentskap, men själfstyrande byråer.

Jag vill icke uppehålla Kammaren alltför länge. Jag har blott velat förklara orsaken till propositionen om bibehållandet af det civila departementet. Jag skulle äfven vilja tillägga, att jag varit i tillfälle att vinna någon erfarenhet i denna fråga under den tid, jag förvaltadt Landtförsvarsdepartementet, och har jag dervid funnit, att den fördelning af ärendena, som nu eger rum inom Arméförvaltningen, varit fördelaktig för Landtförsvarsdepartementet. Dess chef har genom dels skriftliga, dels muntliga meddelanden och öfverläggningar med de särskilda departementscheferna inom Arméförvaltningen kunnat få den utredning i förekommande frågor och det stöd för sina åtgärder, som han säkerligen icke kunnat vinna, om civildepartementet varit indraget och chefen för intendentsdepartementet så betungad af de löpande ären-

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

Angående
ny lönesta-
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

dena, att han icke kunnat följa förvaltningen i dess helhet och ännu mindre följa den inom andra länder.

Jag går nu att med några ord vidröra frågan om kamreraretjensterna. Det är gifvet att, om, såsom löneregeringskomitén ifrågasatt, kamrerarnes göromål skulle öfvertagas af Arméförvaltningens ledamöter eller så kallade byråchefer, kamrerarne naturligtvis blefve öfverflödiga; men det hänger derpå, huruvida byråcheferna kunna öfvertaga dessa göromål utan att försomma en del af de viktiga åligganden dem nu tillkommer. Man har jemfört denna fråga om Arméförvaltningens ledamöter eller byråchefer och kamrerarne med frågan om samma sak i Statskontoret. Men jag ber att få nämna att inom Statskontoret ärendena ju äro af samma art och natur, hvilket deremot icke är förhållandet inom Arméförvaltningen, som handlägger allt hvad som hör till arméns utredning, rekrytering, proviantering och aflöning samt äfven sådana mål, som röra indelningsverket, så länge detta finnes; och äfven om detta skulle upphöra, så läser det väl icke kunna ske i ett ögonblick, utan det torde draga temligen länge ut, innan de sista indelningsförhållandena upphört. Det är således gifvet, att byråchefen, som skall föredraga ärendena, icke kan företrädesvis syssla med räkenskapsgöromål, utan måste vara hufvudsakligen upptagen med pröfning af de sakförhållanden, som han skall utreda. Men af kamreraren får han de beräkningar och utredningar i räkenskapsväg, hvilka kunna vara erforderliga för hans åtgöranden. Till byråchefens biträde i räkenskapsgöromål vill man nu ställa en underordnad tjänsteman, kallad kammarförvandt, hvilken, såsom varande i första lönegraden, äfven sannolikt blefve en yngre tjänsteman. Hvilken erfarenhet hos en sådau person kan finnas och hvilket stöd den föredragande i honom kan ega, lemna jag derhän. Säkert är, att den civile ledamoten eller så kallade byråchefen icke finge så som vederborde egna sig åt sina egentliga göromål och kunde fullgöra ett arbete, som är ytterst nödvändigt, nemligen att vara sin chefs biträde vid utarbetandet af instruktioner och reglementen inom förvaltningsgrenen. Att sådana förekomma, derom har jag erfarenhet, då, under den korta tid, jag varit Chef för Landtförsvarsdepartementet, jag haft att föredraga 3 à 4 ganska vidlyftiga reglementen, och fortfarande ligga på regeringens bord sådana till granskning. Kamreraren tillhör derjemte att lemna ett stöd och en ledning åt de yngre tjänstemännen i räkenskapsgöromålen. Att detta icke kan väntas af en kammarförvandt är mera än antagligt och följden blifver att äfven detta måste falla på byråchefen.

I afseende på revisionsfrågan har löneregeringskomitén fattat den, som jag tycker, ganska rigtiga grundsatsen, att det förvaltande verket borde i första hand pröfva, huru de medel, som af detta verk utanordnas, blifva använda och att således i allmänhet revisionen i första hand bör ske inom Arméförvaltningen. Komitén har dock derifrån velat undantaga indelta och värfvade arméns aflöningsräkenskaper äfvensom indelta arméns underhållsräkenskaper för möten, marscher o. s. v. Några giltiga skäl för ett sådant undantag hafva icke blifvit angifna och äfven i afseende på dessa redogörelser läser den allmänna regeln hafva tillämpning, att tillsynen öfver, huru af underordnade myndigheter förvaltningen handhafves, icke endast i afseende på författningarnes föreskrift, utan äfven i afseende på ett klokt användande

af medlen, icke kan blifva tillfredsställande, om redovisningen skall ske inför annat embetsverk än det som utlemnar medlen och gifver föreskrifter för deras användande.

Jag får nu, med hänvisning till hvad för öfrigt i den nådiga propositionen förekommer, endast säga, att de anmärkningar, som blifvit gjorda mot det Kongl. förslaget och hvilka man naturligtvis hade att vänta från den, som varit ledamot i lönerregleringskomitén, icke i någon mån rubbat min öfvertygelse, att det vore lyckligt, om denna fråga lösts i enlighet med hvad Kongl. Maj:t föreslagit. 15 års erfarenhet och den, såsom jag har anledning att antaga, allmänna belåtenhet med det sätt, hvarpå Arméförvaltningen under dessa 15 år verkat, är härför ett stöd.

*Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)*

Friherre Leijonhufvud: Jag skulle gerna önska, att det stode i min förmåga att tala lika länge som Herr Liss Olof Larsson, ty det skulle i detta fall verkligen behövas för att kunna besvara hvad han yttrat. Men, såsom Herrarne nogsammt märkt, bruka mina tal vara korta och många gånger alldeles för korta. Jag beklagar, att ett stort antal af Kammarens ledamöter nu är frånvarande. Det tyckes antyda, att Kammaren icke tror sig behöfva några upplysningar för sitt votum, utan att dess öfvertygelse redan är stadgad.

Herr Liss Olof Larsson ansåg, att komiténs förslag är bättre än Kongl. Maj:ts. Detta är icke underligt, eftersom han varit ledamot i komitén, men det är förlåtligt deremot om andra, som granskat saken, kommit till ett annat resultat.

Han anmärkte äfven, att det om Arméförvaltningens lönerreglering afgifna betänkandet är allt för vidlyftigt för att flertalet af Kammarens ledamöter skulle haft tid och tillfälle att sätta sig in i frågan. Häri instämmer jag med honom. Men Kongl. Maj:ts utredning och förslag äro så enkla och klara samt hålla sig så uteslutande till den stora frågan, att hvar och en, som genomläser detta, måste finna saken vara på ett tillfredsställande sätt belyst. Att en del detaljer icke förekomma i det Kongl. förslaget är nog riktigt, då det obestriddigen tillhör Kongl. Maj:t att härom ensam besluta.

Herr Liss Olof Larson menade äfven, att det skulle vara skäl att uppskjuta med frågans afgörande, tills en ny regering komme till stånd. Men det är ganska genomskinligt, att han härmed icke så mycket afsåge, att den nya regeringen skulle gå en annan väg, som betingade en annan organisation af Arméförvaltningen, som fastmera att han möjligen skulle få fram komiténs förslag.

Han vände sig vidare flera gånger mot det yttrande öfver komiténs förslag, som afgifvits af Arméförvaltningen, och gjorde anmärkningar i afseende å stilen, som deri blifvit använd. Jag vill icke taga dessa uttryck i obetingadt försvar, men vi böra komma i håg, att hvarken komiténs förslag eller Arméförvaltningens svar är stäldt till Riksdagen, utan till Kongl. Maj:t. Om också Herr Liss Olof Larssons namn står under komiténs betänkande likasom mitt under Arméförvaltningens svar, så är det lätt att förstå, att hvarken han eller jag kan svara för uttryckssättet.

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

Derföre vill jag icke fästa mig vid, att han stött sig härpå, fast jag skulle önskat, att så ej skett.

De anmärkningar, som här gjorts emot Kongl. Maj:ts af Utskottet tillstyrkta förslag, hafva varit många och vidlyftiga. Chefen för Landtförsvarsdepartementet har besvarat de flesta, och jag ber att få återupptaga endast några få af dem.

Hvad då först beträffar antalet departement inom Arméförvaltningen, så har löneregreringskomitén nedsatt detsamma till tre och dervid hemtat stöd af landtförsvarskomiténs för femton år sedan utarbetade och af Kongl. Maj:t då godkända förslag. Det har emellertid blifvit af Chefen för Landtförsvarsdepartementet riktigt anmärkt, att femton år kunna förändra mycket, och att, om man för femton år sedan tillstyrkt ett förslag, men nu vid utarbetandet af ett nytt i samma ämne kommer till annat resultat, så ligger deri en garanti, att arbetet blifvit utfördt med samvetsgrannhet och med aktgifvande på under tiden omgestaltade förhållanden. Det är och blir aldrig angenämt att framkomma med förslag, som väsentligen skiljer sig från det, som man förut förordat, och en man, som är mån om sitt anseende, gör det derföre ej utan full öfvertygelse och ett samvetsgrant öfvervägande. Det är sant, att under landtförsvarskomiténs betänkande stod icke allenast nuvarande Krigsministerns utan äfven generalintendentens namn, hvilken sistnämnde bort mer än någon annan hafva satt sig in i saken. Der stod äfven mitt namn, ehuru jag deltog i komiténs arbete endast i hvad det rörde ingenjörsväsendet. Jag var då blott kapten och inkallades endast vid behandling af vissa ärenden, samt hade ingenting med Arméförvaltningens organisation att göra. Sedan den tiden hafva emellertid de mest väsentliga förändringar skett. En stor mängd af nya ärenden hafva tillkommit sedan 1863, hvadan göromålens antal och omfattning vuxit betydligt eller med 28 procent ensamt under åren 1868—1875. De inkomna ärendena voro 1871 10,746, men 1877 13,475 till antalet. Man finner häraf, att detta antal varit i stark tillväxt. Om man går till den specifikation häröfver, som förekommer i reservationen vid komiterades förslag, finner man hvilken mängd af nya institutioner tillkommit, t. ex. exercisskolor, volontärskolan på Karlsborg, kavalleriexercisskolor m. m., hvilket allt bidrager till att i icke oväsentlig mån öka göromålen. Löneregreringskomitén, som vill minska departementens antal till tre, söker nedsätta värdet af de ärenden, som återstå för det civila departementet, sedan fondförvaltningen och uppsigten öfver utarrenderade militieboställen öfverflyttats derifrån till annat embetsverk. Detta försök är fullkomligt fruktlöst efter det yttrande, som chefen för det civila departementet afgifvit och som är intaget i komiténs betänkande. Komitén har vidare ifrågasatt, att dessa återstående ärenden skulle behandlas alternativt på två olika sätt. Antingen skulle de, på sätt komitén sjelf förordar, fördelas så, att fortifikationsdepartementet skulle öfvertaga aflöningen för trupperna tillhörande fortifikationen och artilleridepartementet aflöningen för artilleriet, under det att aflöningen för de öfriga trupperna skulle gå genom intendentsdepartementet. Detta förslag är efter min upp-

Angående
ny lönestal
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

fattning ett klart bevis derpå, att komiterade icke satt sig fullt in i förhållandena. Det är ju alldeles tydligt, att likartade ärenden böra behandlas på lika sätt. Och det är icke alls sagt, att aflöningsförhållandena äro olika derföre, att truppernas benämningar äro det. Tvärtom utgå alla dessa löner efter enahanda grunder. Komitén har således härvid gjort sig skyldig till ett mycket stort förbiseende. Vill man å andra sidan, på sätt komiterade såsom ett andra alternativ föreslagit, lägga *alla* aflöningsärendena på intendentsdepartementet, så innebär äfven detta något abnormt, emedan detta departement derigenom skulle blifva alldeles öfverhopadt med göromål. Ja, men, säger komitén, man kan ju på samma gång öka personalen, och då går det nog bra. Nej, detta går icke för sig med verkets nuvarande organisation. Chefen för departementet måste nemligen sjelf sätta sig in i förhållandena. Han får icke vid ärendenas utredning lita ensamt på sina byråchefer. Sådant kan gå för sig i fråga om sifferberäkningar och dylikt, men icke eljest. Departementschefen måste sätta sig noga in i hvarje ärende, som är tvistigt och trassligt. Och i intendentsdepartementet har göromålens antal vuxit till den grad, att många viktiga ärenden redan nu icke hinna afgöras förr än mycket senare, än önskligt vore. Der finnas frågor, hvilkas lösning emotses med största längtan såsom särdeles önskvärda, men hvilkas afgörande drager ut i årtal, derför att det icke medhinnes förr. Och dock är departementschefen och hans närmaste man, såsom Herr Krigsministern nyss yttrade, män, hvilkas duglighet och ihärdighet stå vida öfver vanligheten och som det blifver mycket svårt att ersätta, då de lemna sina platser. Jag har den fullkomligaste öfvertygelse, grundad på egen kännedom om saken, att intendentsdepartementet icke kan tåla vid denna tillökning i göromålen. De kunna möjligen blifva verkställda der, men icke så, som det borde ske. Derför kan jag för miu del icke tillstyrka den föreslagna förändringen i afseende å det tredje departementet.

Herr Liss Olof Larsson roade sig med att påstå, att Arméförvaltningen vore så stockkonservativ, att den alltid afslog hvarje förslag, ehuruval densamma efteråt, sedan förändringen skett, brukat finna allting godt och bra. Härmed åsyftades tydligen, att Arméförvaltningen fann sig tillfredsställd med Riksdagens förslag, att departementen skulle blifva fyra, oaktadt Arméförvaltningen förut gillat Kongl. Maj:ts förslag, hvarigenom de bestämdes till tre. Javäl, detta är sant; men icke ansåg Arméförvaltningen derför Riksdagens förslag i och för sig vara oklanderligt. Enligt detsamma uppstod nemligen brist på arbetskrafter, hvilket hade till påföljd, att Arméförvaltningen nödgades ingå till Kongl. Maj:t med begäran om de felande arbetskrafternas fyllande genom extra tjänstemän, hvilket äfven blifvit beviljad. Derförrinnan väcktes emellertid hos Kongl. Maj:t förslag om att öfverflytta revisionen af räkenskaperna för aflöningar m. m. till Kammarrätten. Men detta embetsverk undanbad sig uppdraget, och deri gjorde det ganska rätt. Ty, såsom Kammarrätten riktigt anmärkte, densamma kunde endast granska siffrorna och dervid följa gällande författningar, men var deremot icke i tillfälle att tillse, huruvida en eller annan ändring

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

i bestående förhållanden vore af behovet påkallad, då deremot Arméförvaltningen, som skötte fonderna och anslagen, kunde, om den bibehölle sin revisionsrätt, mycket lätt undersöka, hvad som vore möjligt eller icke möjligt att minska eller bespara, samt derom, på sätt som ofta sker, göra underdåniga framställningar till Kongl. Maj:t. För min del kan jag således icke annat än tillstyrka att revisionen stannar kvar i Arméförvaltningen och, ehuru jag medgifver, att systemet för närvarande icke är fullt genomfördt hvarken på det ena eller det andra stället, skulle jag likväl anse för bäst, om Kongl. Maj:t finge rättighet att öfverflytta alla dessa saker till ett och samma embetsverk nemligen Arméförvaltningen.

Herr Liss Olof Larsson fästade sig också vid, att Arméförvaltningen för ett år begärde dyrtidstillägg för sina tjänstemän, som då voro på extra stat och så utan vidare tillstånd allt framgent utbetalat nämnda för en gång medgifna dyrtidstillägg, utan att dertill vara särskildt berättigad. Jag tror dock, att det skulle varit underligare, om man gått annorlunda tillväga mot detta verks embets- och tjänstemän. Hade man icke haft rättighet dertill, så hade nog Kamrarrätten och dess öfverrevisionsdepartement icke underlåtit att göra anmärkning deremot, men nu var Kongl. Maj:ts tillåtelse gifven i sådana ordalag, att det medgafs att äfven de följande åren gifva Arméförvaltningens nämnde extra tjänstemän dyrtidstillägg; och att man då gjorde detta är väl icke att lägga Arméförvaltningen till last.

Den värde talaren har äfven påstått, att arméförvaltningen icke skulle vilja gå in på några förändringar i embets- och tjänstemännens antal. Jag vill i det hänseendet fästa uppmärksamheten på, att Arméförvaltningen tillstyrkt och Kongl. Maj:t anbefalt indragning af ett krigsrådsembete och en kamreraretjänst, då boställsförvaltningen öfverflyttades derifrån, och nu har ytterligare hemställan gjorts om indragning af en krigsråds- och kamrerarebefattning, hvarigenom och i enlighet med hvad Kongl. Maj:t i öfrigt föreslagit de ordinare tjänstemännens antal skulle förminskas från nuvarande antalet 49 till 31 och att det icke lider något tvifvel, att icke göromålen i Arméförvaltningen äfven derefter skola kunna vederbörligen fullgöras.

Herr Liss Olof Larsson hade vidare mycket att anmärka i afseende å räkenskaperna, men derutinnan skall jag icke följa honom och detta torde vara så mycket mindre nödvändigt, som högst få af Eder, mine Herrar, torde hafva satt sig in i detta ärende. Jag ber endast få nämna att nytt förslag till räkenskapernas ordnande varit af Kongl. Maj:t till Arméförvaltningens ompröfning öfverlemnadt; att Arméförvaltningen tillstyrkt samma förslags fastställande och att detsamma redan blifvit genomfördt och tillämpadt. Man ser sålunda, att det icke är så farligt med Arméförvaltningens konservatism som här sagts. Hvad bokföringssättet angår, som äfven blifvit klandradt, såsom varande alltför trassligt, och anteckningarne om utgifter alltför mångfaldiga, får jag säga, att jag sökt gå igenom komiténs förslag och sett de anteckningar der föreslagits eller blifvit oundgängliga, men så vidt jag kunnat finna, har det icke varit möjligt att minska antalet med en enda, jemfördt med hvad nu sker. Det ligger ju också i sakens

natur, att dessa siffror måste antecknas på flera ställen. Detta lärer väl icke kunna undvikas, för så vidt det skall vara någon kontroll.

Hvad de omtalade rekommenderade breven beträffar, så har Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet svarat derpå, så att jag icke behöfver uppehålla mig dervid. Jag vill endast påpeka att de bref, som skickas in från landsorten till Arméförvaltningen, endast innehålla obetydliga belopp, ett och annat 100-tal eller möjligen 1,000-tal kronor, men detta inverkar, icke på de dagliga göromålen och om det behöfves, kan man lätt öppna breffven oftare under behörig kontroll, utan att detta medför någon tidspillan. Det är lätt gjordt, men man anser sig ej behöfva göra det, emedan de större summorna utanordnas direkt från Statskontoret och Banken till Arméförvaltningen.

Hvad angår advokatfiskalen, är det sant, att Arméförvaltningen ansåg det vara bra att få hafva qvar denne tjänsteman, men Kongl. Maj:t var af en annan åsigt och i den vägen får jag bekänna, att jag hyser i det närmaste samma mening som Kongl. Maj:t, oaktadt de vidlyftigaste och största målen gå från mitt departement. Der uppstå ofta långvariga processer, som gå genom alla instanserna, i synnerhet som det ofta gäller frågor om mitt och ditt, om kronans eller kommuners och enskildas eganderätt, men det oaktadt torde en advokatfiskal på stat ej vara oundgänglig.

Vidare påstod Herr Liss Olof Larsson, att ärendenas antal kunde reduceras betydligt, därför att en stor del endast skulle vara rena verkställighetsåtgärder. Jag får till svar på detta erinra honom, att det icke är nog med att säga: "gå och gör det eller det", utan man måste dessutom se till att hvad som göres är riktigt och öfverensstämmande med gifna föreskrifter och författningar. Detta är icke alltid så lätt och specielt gäller detta om utanordnandet af löner samt rese- och traktamentsersättningar till embets- och tjänstemän m. m. dylikt. Vi veta ju alla, att det icke finnes något afseende, i hvilket människor äro så vakna och uppmärksamma på sin fördel, som då det gäller att tyda författningar sig till vinst och sålunda söka bereda sig större inkomster. Det är ofta frågor, hvilkas tolkning icke alltid så lätt kan slitas och der skarpsinnigheten ställes på prof. Sådana frågor dugga jemnt. Jag vet, huru ofta det inkommer dylika i och för sig ganska obetydliga saker, såsom t. ex. dylika reseräkningar, hvilka dock göra ganska mycket besvär, emedan man måste tillse, att de uppgöras konsekvent och rättvist, äfven om sjelfva siffrorna deraf icke uppgå till något högre belopp.

Jag vill äfven påpeka att i likhet med hvad Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet gjort, att denne generalintendent, som skulle få sig alla dessa nya göromål tillagda, i likhet med de öfriga militära departementscheferna i Arméförvaltningen är skyldig att utom de löpande ärendena dessutom följa med alla förändringar i tekniskt hänseende rörande hans område, såväl utom som inom landet, såsom t. ex. hvad som rörer arméns utrustning och beklädnad m. m., för att tillse i hvad mån det kan vara nödvändigt att göra några förändringar. Detta drager tid, som enivar lätt kan inse. Han måste läsa igenom militära tidskrifter, skicka ut militärer i främmande

*Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)*

Ångående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

land och granska deras rapporter, m. m.; allt saker som icke stå i diarierna, och slutligen kallas han tidt och ofta upp till Statsrådet för att svara på de frågor, som ställas på honom, dervid han, då det gäller penningfrågor, får taga revisionen till hjälp. Beträffande kamrerarne är jag af samma tanke som Herr Departementschefen, nemligen det de icke äro till för att utgöra en mellanhand mellan byråchefen och de extra ordinarie tjänstemännen, ty i detta fall anser jag, att dessa samtligen böra stå och lyda under byråchefen. Jag anser dock att de äro fullkomligt nödvändiga, enär byråchefen sjelf icke hinner med allt, utan därför behöfver en äldre förfaren man, som kan visa de yngre hvad som skall göras, samt leda arbetet. Det kan vara förenadt med rätt mycken svårighet att på en räkenskapsplats, hafva en aldeles ny person som icke vet, hvad han skall göra, och vid sådana tillfällen är det godt att hafva kamreraren tillhanda, som kan hjälpa honom till rätta.

Det är dessutom icke ovanligt, att krigsråden äro förhindrade att förrätta sina vanliga göromål, då de stundom hafva att behandla större mål, som äro af den omfattning, att de för längre eller kortare tid förhindras att sköta de löpande ärendena. I sådana fall måste den, som är deras närmaste man, eller kamreraren, träda i deras ställe, och då är det angeläget att denne är en person, som icke är allt för ung och oerfaren i tjensten.

Komitén hade föreslagit de två registratorstjänsternas sättande på ordinarie stat, hvaremot Kongl. Maj:t ansett, att de böra uppföras på extra stat. För min del skulle jag helst sett, om Kongl. Maj:t härutinnan hade varit af samma åsigt, som komitén, men då så icke varit förhållandet, skall jag icke vidare fästa mig vid denna sak.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid; det är icke heller min vana att göra det, men jag förbehåller mig dock ordet till ett annat tillfälle, för den händelse, att det skulle behöfvas. Det återstår mig nu blott att uttala min förhoppning, att Kammaren godkänner Utskottets förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Sven Nilsson: Såsom Kammaren behagade finna, har jag afgifvit en reservation mot föreliggande betänkande, och ber därför att för Kammaren få framlägga några skäl för denna reservation. Jag skall dervid icke ingå i detaljgranskning af det Kongl. förslaget, ty det har en föregående talare redan gjort, och icke heller skall jag bemöta de inkast, som emot honom blifvit gjorda, ty jag föreställer mig, att han sjelf kommer att göra detta.

Jag har för min del icke kunnat godkänna hvarken den af Kongl. Maj:t framlagda propositionen eller komiterades förslag, ännu mindre det i Arméförvaltningen uppgjorda, emedan jag anser, att ett förslag, som i detta hänseende framlägges, hade bort innehålla anvisning om det sätt, hvarpå Arméförvaltningen borde ordnas, i händelse en ny arméorganisation komme till stånd. I den nu föreliggande Kongl. propositionen förkommer icke ett ord om huru Arméförvaltningen skall komma att se ut, när en gång försvarsfrågan blir afgjord, ehuru jag icke kan föreställa mig annat än att, när vi en gång få annan

organisation af försvaret, Arméförvaltningen också måste komma att regleras derefter. Detta påstående står också i full öfverensstämmelse med ett yttrande i statsrådsprotokollet för den 8 Januari 1877, der det talas om att organisationen af Arméförvaltningen måste komma derhän, emedan denna organisation i viss mån torde vara beroende af det sätt, hvarpå härordningsfrågan löses. Det förefaller således besynnerligt, att Kongl. Maj:t icke äfven nu medgifvit, att ett sådant anstånd vore nödvändigt, innan man fattar beslut i sjelfva hufvudsaken, allra helst då det väl ej kan förnekas, att, om försvarsväsendet kommer att undergå en större förändring, i syfte att öka dess styrka, den nuvarande organisationen af Arméförvaltningen ej lämpar sig därför.

Jag vet i alla händelser icke, hvilka stora fördelar skulle komma oss till godo genom antagande af det föreliggande förslaget. Man har visserligen sagt, att detta skulle realisera tjänstemännens antal till en mindre summa än hvad som förefinnes enligt den gamla staten. Jag vill ock i detta afseende erkänna, att, om man tager i betraktande antalet af de tjänstemän, som nu finnas, och dem, som skola komma att finnas på *ordinarie* stat om detta förslag antages, så medgifver jag, att detta påstående är riktigt, men om man ser förhållandet *i sin helhet*, så skall man finna, att tjänstemännens antal kommer att blifva ungefär lika stort enligt det föreliggande förslaget, som det nu är, af det enkla skäl att af Kongl. Maj:t är begärdt ett anslag af 26,000 kronor till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän m. fl., och jag kan icke förstå annat, än att dessa 26,000 kronor skola användas till aflöning af tjänstemän vid Arméförvaltningen, fastän dessa tjänstemäns befattningar icke äro uppförda på ordinarie stat. Jag är således för min del fullkomligt öfvertygad derom, att tjänstemännens antal inom Arméförvaltningen i verkligheten icke blir mindre, om Kongl. Maj:ts proposition antages, än det nu är, och jag kan därför icke se, att man på något sätt gör någon vinst i den syftning, som Kongl. Maj:t uttalat, då det i propositionen heter, att Kongl. Maj:ts förslag skulle leda till minskning i tjänstemännens antal.

Ser man åter till hvad Kongl. Maj:ts proposition innehåller derom, att detta förslag skall blifva billigare än den gamla staten, så finner man, att i sjelfva verket är förhållandet alldeles motsatt. Det Kongl. förslaget upptager visserligen sådana summor, att, när man jemför den nuvarande staten och den, som förekommer i Kongl. Maj:ts förslag, så visar det sig att den senare skulle blifva 845 kronor billigare, än den förra, men härvid måste man komma ihåg de ålderstillägg, hvarom den Kongl. propositionen innehåller förslag, och när man räknar samman dessa ålderstillägg, så skall man finna, att det högsta belopp, hvartill dessa högst kunna uppgå, utgör 20,400 kronor. Om man jemför förhållandet vid andra embetsverk, der ålderstillägg finnas, så visar sig, att det belopp, hvartill ålderstilläggen i medeltal utgå, är ungefärligen hälften af det högsta möjliga belopp, de kunna gå till, i följd hvaraf man torde kunna med visshet antaga, att ålders-

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)

tilläggen inom Arméförvaltningen komma att utgå med minst 10,200 kronor om året. Jag förutsätter således för min del, att den löne-reglering, som af Kongl. Maj:t är föreslagen, kommer att uppgå till allra minst 10,000 kronor mera än Kongl. Maj:t beräknat och således till högre belopp än Arméförvaltningen för närvarande kostar, i följd hvaraf det skäl, som sålunda från den sidan anförts, icke heller håller riktigt streck. Vid sådant förhållande kan jag icke finna att med denna löne-reglering vinnas några besparingar hvarken i det ena eller andra af-seendet, och då i, all synnerhet som Arméförvaltningen med särdeles stor skärpa i tonen sjelf sagt, att det är alldeles omöjligt att minska antalet tjenstemän inom Arméförvaltningen, torde det vara skäl att taga frågan i förnyad pröfning, och jag vet icke heller hvarför man icke skulle kunna låta detta verk tills vidare stå kvar vid den gamla staten. Om man nemligen låter tjenstemännen behålla sina lönetil-lägg, så kan ingen komma att blifva missnöjd. Jag tror, att detta är ett skäl, som bör beaktas af Kammaren, helst då det synes, som om Arméförvaltningens tjenstemän skulle vara mest nöjda sjelfva med att behålla staten sådan den för närvarande är, då de motverkat alla andra förslag, som för löne-regleringen blifvit uppförda. Af dessa or-saker tror jag det vara allt skäl att tills vidare uppskjuta frågans af-görande, tills försvarsfrågan är af Riksdagen afgjord, såvida vi ej i motsatt fall vilja underkasta oss en ytterligare ny organisation af detta embetsverk, måhända ganska snart.

Jag är för min del öfvertygad, att försvarsfrågan icke kan komma att stå så länge på dagordningen, som en eller annan förestält sig. Jag hoppas deremot att den nya regeringen skall med allvar och kraft taga itu med denna fråga, så att den kan bringas till sin lösning, och det synes mig deraf riktigast att samma regering då äfven upp-gör grunderna för Arméförvaltningens omorganisation, vid hvilken or-ganisation det torde blifva af behofvet påkalladt, att en del af denna förvaltning fränskiljes centralförvaltningen och förläggas till de sär-skilda orterna. Men genom att antaga nu föreliggande förslag skulle en sådan organisation betydligt försvåras derigenom, att man för en sådan organisation tillstyrkt och bestämt centralförvaltningen i allt för stor skala, som sedermera vid en ny organisation skall blifva svår om ej omöjlig, att förminska. Det är visserligen sant, att tjenstemännen enligt den föreslagna regleringen skulle vara förpligtade att under-kasta sig de förändringar med afseende å arbetssättet, som dervid kunde komma att genomföras, men jag ber att få fästa uppmärksam-heten på, hvad äfven af fackmän medgifvits, nemligen att personer, som vänjt sig vid tjenstgöringen vid den centrala förvaltningen, icke äro lämpliga att användas vid förvaltningen i orterna, och har man dessutom en gång beviljat dessa tjenstemän stora löner på ordinarie stat, lär det blifva svårt att, hvarpå vi ej sakna exempel, kunna genomföra den ringaste förändring i den centrala förvaltningen, såvida vi ej vilja öfverflytta en större del öfverflödiga tjenstemän på indrag-ningsstat, hvilket är det sannolikaste resultatet, om vi nu antaga det föreliggande förslaget.

På nu anförda skäl hoppas jag att Kammaren funnit talande orsak att afslå Utskottets förslag, och för min del anhåller jag om proposition på afslag å detsamma.

*Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)*

Herr C. A. Larsson: Jag skall bedja att få fästa uppmärksamheten på, att ifrågavarande embetsverk är försedt med icke mindre än fyra departementschefer, hvilka hafva lika stor aflöning som generaldirektörerna i tullstyrelsen, poststyrelsen, fångvårdsstyrelsen och jernvägsstyrelsen. Kan det dock vara möjligt att dessa chefer hafva lika mycket att göra, som de nyss omnämnda generaldirektörerna? Detta förefaller mig otänkbart, i synnerhet då man betänker, att de hafva till sin hjälp byråchefer, som jemte öfriga underordnade tjänstemän stå till chefernas förfogande. Jag tror därför för min del, att för detta embetsverk, likasom för andra, icke behöfves mera än en chef.

Då man talar om den tillökning i göromål som på den senare tiden tillkommit inom Arméförvaltningen, så ber jag, att man icke glömmor bort, hurusom detta embetsverk numera är befriadt från förvaltningen af en mängd kassor och fonder, hvilkas vårdande förut tillhört detsamma och torde hafva kräft icke så litet besvär. Dessutom vill jag erinra om, att Arméförvaltningen icke längre har tillsyn öfver de till tusental uppgående boställen, hvilka nu vårdas af Kammarkollegium.

Gå vi att kasta en blick i den sista revisionsberättelsen, skola vi finna, att det nuvarande arbets sättet inom ifrågavarande embetsverk icke är så mycket att rekommendera, som en föregående talare velat göra troligt. Man finner der t. ex., att af det kreditiv å 3,000,000 kronor, som vid 1862—1863 årens riksdagar beviljades till försvarsverkets ordnande, vid den sista revisionen ännu återstodo 3,586 kronor 89 öre, som icke blifvit redovisade oaktadt 17 å 18 år förflutit från kreditivets beviljande och förvaltningen arbetat med fyra särskilda departement. Vidare finner man, hurusom af det kreditiv, 737,000 kronor, som 1870 års riksdag anslag till neutralitetens upprätthållande, ännu återstår oredovisad en summa af 9,370 kronor 3 öre. Vi skrifva nu år 1880 och denna summa har således varit oredovisad under 10 år. Revisorerna hafva med anledning deraf gjort en så lydande framställning: "Enligt hvad Revisorerne inhemtat, äro de vid 1862—1863 årens riksdag beviljade kreditivmedlen numera slutredovisade, hvaremot af det vid 1870 års riksdag å Riksgäldskontoret anvisade mindre kreditiv ännu återstår oredovisad en summa 9,370 kronor 3 öre, deraf 2,121 kronor 13 öre af det belopp, som afsetts till försvarsanordningar vid Vaxholms fästning, och 7,248 kronor 90 öre af de till komplettering af arméns sjukvårdsmateriel afsedda medel; och anse Revisorerne det vara af vigt, att jemväl dessa kreditivmedel må, så snart ske kan, blifva slutredovisade." Detta ansåg jag vara alltför lindrigt sagdt af revisorerne och yrkade i en reservation, att till deras framställning skulle göras följande tillägg: "I anledning häraf, och då dröjsmålet med dessa medels redovisning synes vara

*Avgående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)*

högst märkvärdigt, hemställa Revisorerna, att Riksdagen ville besluta och i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att de embetsmän, som hafva dessa medel om händer, måtte anbefallas att desamma ofördröjligen redovisa, vid äfventyr att eljest ställas under vederbörligt åtal för försummad redovisning“.

Så går det till att sköta angelägenheterna i Arméförvaltningen nu för tiden. Då man nu vet, att det skulle kunna låta sig göra, att Arméförvaltningen arbetade på endast tre afdelningar, är det smärtsamt att höra försvar för Kongl. Maj:ts förslag.

En talare på stockholmsbänken sade, att det icke skulle vara så lätt för en ny person att sätta sig in i detta invecklade verks räkenskaper. Déri vill jag gifva honom rätt. För några år sedan hände det, att en skicklig räkenskapsförare, då han frågade, hvarför Arméförvaltningen icke förde sina räkenskaper så, att äfven personer utom verket kunde begripa dem, fick till svar: "nej, det är alldeles tillräckligt att verkets egna tjänstemän förstå dem." Och äfven detta är ej alltid fallet. Vid senaste statsrevision begärde revisorerna några upplysningar i detta hänseende af en bland verkets tjänstemän, men han stod der alldeles konfys och detta är icke heller så underligt, då Arméförvaltningen har ett helt hus fylldt med räkenskaper, hvilket kommer sig deraf, att den består sig med fyra chefer, af hvilka hvar och en betraktar sig såsom styresman för ett sjelfständigt arbetsverk. När dessa chefer skola meddela sig med hvarandra i tjänsteväg, sker det skriftligen och så omständligt, som om de skulle skriva till någon i Amerika och icke till en person i samma hus. Detta är också orsaken till den massa revisioner och anteckningar, som förekomma inom verket.

Jag ber sålunda Herrarne besinna, att det icke kan inträffa någon olycka, om det ännu ett år får gå som det går, och hemställer, att Kammaren icke måtte godkänna Kongl. Maj:ts förslag, då det icke torde medföra någon förenkling eller förbättring i arbetssättet för Arméförvaltningen.

Jag yrkar rent afslag.

Herr von Rehausen: Herr vice Talman! Jag har begärt ordet egentligen för att biträda yrkandet om bifall till Utskottets hemställan i den föredragna punkten. I statsrådsprotokollet ådagaläggas efter min uppfattning tydligt, hvad ock Chefen för Landtförsvarsdepartementet ytterligare under denna diskussion på ett högst upplysande sätt visat, eller att giltiga skäl förefunnits för de i Kongl. Maj:ts proposition förekommande afvikelser från löneregeringskomiténs förslag. Det är visadt, huru hvar och ett af Arméförvaltningens olika departement har sig anvisadt en stor mångfald af olika ärenden och huru öfverhopade dessa departement äro icke blott af löpande göromål, utan äfven af andra saker, såsom t. ex. uppgörande af förslag till reglementen o. m. d. Det är äfven påpekadt, hvilken vidtomfattande insigt erfordras hos de olika departementens chefer och underordnade

tjenstemän. Allt detta är framhållet på ett i min tanke så fullständigt och i ögonen fallande sätt, att jag icke skall tillåta mig att vidare orda derom. Jag kan därför icke inse annat, än att Utskottets pluralitet haft fullt giltiga skäl för att biträda Kongl. Maj:ts proposition och får för min del vördsamt anhålla om bifall till densamma.

*Angående
ny lönestat
för Armé-
förvaltningen.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena, gaf Herr vice Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan, som ock på afslag derå; och förklarade Herr vice Talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 1:sta punkten mom. a) af Utlåtandet N:o 8 $\frac{1}{2}$, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets förevarande hemställan.

Omröstningen företogs och utföll med 68 ja mot 97 nej, varande alltså Utskottets hemställan afslagen.

I mom. b) hade Utskottet hemställt, att Riksdagen måtte medgifva, att för Arméförvaltningens embets- och tjenstemän samt betjente ifrågakommande ålderstillägg å lön samt den för assistenten å intendentsdepartementet under viss förutsättning föreslagna tillökning i arivode finge utgå från fjerde hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.

Efter uppläsning häraf yttrade

Herr Liss Olof Larsson: Sedan genom Kammarens efter votering nyss fattade beslut mom. a) blifvit afslaget, hemställer jag, att Kammaren jemväl ville afslå detta moment.

Vidare anfördes icke. Kammaren afslog Utskottets ifrågavarande hemställan.

Punkterna 2 och 3 blefvo jemväl, på yrkande af Herr Liss Olof Larsson, hvar för sig afslagna.

§ 7.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets memorial N:o 27, angående beslutad konvertering af vissa statslån.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Rättelse

i Andra Kammarens protokoll N:o 36:

sid. 31, rad 1 och 2 uppfir. *står:* till sin yttre kostnad
läs: till sina yttre konturer